

ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΈΣ ΠΡΟΣΕΓΓΊΣΕΙΣ ΜΕ ΗΛΙΚΙΩΜΈΝΟΥΣ

ΡΑΑΡ-NET ΠΡΑΚΤΙΚΆ ΕΝΑΡΚΤΉΡΙΟΥ ΣΥΝΕΔΡΊΟΥ ΑΠΡΙΛΙΟΣ 17,2024 ΚΡΑΚΩ ΠΟΛΩΝΙΑ

Η παρούσα δημοσίευση βασίζεται σε εργασίες της δράσης COST CA22167, η οποία υποστηρίζεται από την COST (Ευρωπαϊκή Συνεργασία στην Επιστήμη και την Τεχνολογία).

Η COST (Ευρωπαϊκή Συνεργασία στην Επιστήμη και την Τεχνολογία) είναι ένας οργανισμός χρηματοδότησης για δίκτυα έρευνας και καινοτομίας. Οι δράσεις μας συμβάλλουν στη σύνδεση ερευνητικών πρωτοβουλιών σε ολόκληρη την Ευρώπη και δίνουν τη δυνατότητα στους επιστήμονες να αναπτύξουν τις ιδέες τους,

www.cost.eu

Funded by
the European Union

Το PAAR-Net είναι μια χρηματοδοτούμενη από την ΕΕ δράση COST και σημαίνει CA22167: Συμμετοχικές προσεγγίσεις με ηλικιωμένους. Το PAAR-Net επικεντρώνεται στην αναδιαμόρφωση των τρόπων συμμετοχής των ηλικιωμένων στην επιστημονική έρευνα, τη χάραξη πολιτικής και την πρακτική. Το PAAR-Net στοχεύει στην προώθηση της κοινωνικής καινοτομίας χωρίς αποκλεισμούς, αξιοποιώντας τις γνώσεις και τις εμπειρίες των ηλικιωμένων, ιδίως εκείνων που κινδυνεύουν από κοινωνικό αποκλεισμό, για την αντιμετώπιση των πολύπλοκων προκλήσεων των γηράσκων κοινωνιών. Ως πλαίσιο δικτύωσης, φέρνει σε επαφή ακαδημαϊκούς και ηλικιωμένους και νέους καινοτόμους τόσο από την ευρύτερη Ευρώπη όσο και από άλλες περιοχές του κόσμου.

Το PAAR-Net υποστηρίζει τις συμμετοχικές προσεγγίσεις, οι οποίες δίνουν έμφαση στη συνεργασία μεταξύ εμπειρογνομόνων με κατάρτιση, συνήθως ακαδημαϊκών, και εμπειρογνομόνων με εμπειρία, ηλικιωμένων ενηλίκων ηλικίας 65 ετών και άνω. Προσπαθεί ενεργά να εμπλέξει τους ηλικιωμένους που βρίσκονται στο περιθώριο της κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων εκείνων με μεταναστευτικό, προσφυγικό και μειονοτικό υπόβαθρο, καθώς και εκείνων με χαμηλότερη κοινωνικοοικονομική κατάσταση, προβλήματα υγείας και προβλήματα πρόσβασης. Οι συμμετοχικές μέθοδοι επιδιώκουν να υπερβούν τα παραδοσιακά ερευνητικά μοντέλα, εμπλέκοντας ενεργά τους ηλικιωμένους σε όλα τα στάδια της ερευνητικής διαδικασίας, από τον προσδιορισμό των ερευνητικών στόχων έως τη διάδοση και την αξιοποίηση των ερευνητικών ευρημάτων.

Η ανάγκη για αλλαγή

Υπάρχουν σημαντικά κενά στον τρόπο με τον οποίο οι ηλικιωμένοι συμπεριλαμβάνονται στις ερευνητικές προσπάθειες. Πολλές ερευνητικές πρωτοβουλίες τείνουν να περιορίζουν τη συμμετοχή των ηλικιωμένων στη συλλογή δεδομένων. Οι πρωτοβουλίες αυτές παραβλέπουν τη δυνητική συμβολή τους στη διαμόρφωση των ερευνητικών ερωτημάτων και στην ερμηνεία των δεδομένων και των αποτελεσμάτων. Αυτή η παράβλεψη διακωλύει τα ηλικιακά στερεότυπα και δεν αμφισβητεί επαρκώς τον ηλικιακό ρατσισμό. Αποτυγχάνει επίσης να αξιοποιήσει τον πλούτο των γνώσεων που διαθέτουν οι ηλικιωμένοι ενήλικες.

Επιπλέον, παρόλο που η πολιτική και η πρακτική προσπαθούν να εμπλέξουν τους ηλικιωμένους στις διαδικασίες τους, απέχουν πολύ από το να εξασφαλίσουν ουσιαστική συμμετοχή, ιδίως για όσους κινδυνεύουν από κοινωνικό αποκλεισμό. Από την άποψη αυτή, χρειάζονται νέες προσεγγίσεις και μεθοδολογίες. Επιπλέον, υπάρχουν κενά σύνδεσης μεταξύ έρευνας, πολιτικής και πρακτικής.

Γιατί έχει σημασία

Υποστηρίζοντας τις συμμετοχικές προσεγγίσεις, το PAAR-Net στοχεύει στη δημιουργία κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς, δίκαιων και βιώσιμων. Η συμμετοχή των ηλικιωμένων στην έρευνα, την ανάπτυξη πολιτικής και την πρακτική διασφαλίζει ότι οι λύσεις είναι καλύτερα προσαρμοσμένες στις ανάγκες, τις εμπειρίες και τις προσδοκίες τους. Αυτό όχι μόνο οδηγεί

σε πιο αποτελεσματικές πολιτικές, αλλά προωθεί επίσης την κοινωνική δικαιοσύνη και την ισότητα για τους ηλικιωμένους σε διαφορετικά πλαίσια και δικαιοδοσίες.

Το PAAR-Net αντιπροσωπεύει μια πρωτοποριακή πρωτοβουλία που επιδιώκει να ενδυναμώσει τους ηλικιωμένους, να αμφισβητήσει τον ηλικιωτισμό και να προωθήσει θετικές αλλαγές στις κοινωνίες που γερνούν. Μέσω της συνεργασίας και της καινοτομίας, το PAAR-Net στοχεύει να ανοίξει το δρόμο για ένα μέλλον χωρίς αποκλεισμούς για τους ηλικιωμένους σε όλο τον κόσμο.

Το παρόν έγγραφο συγκεντρώνει επιλεγμένες έρευνες που παρουσιάστηκαν στο εναρκτήριο συνέδριο του PAAR-net, που πραγματοποιήθηκε στην Κρακοβία 16.04 - 17.04.2024. Εκφράζουμε την ευγνωμοσύνη μας σε όλους τους συμμετέχοντες και τους συνεισφέροντες για τις πολύτιμες γνώσεις και την αφοσίωσή τους.

Ελπίζουμε ότι αυτές οι συνεισφορές παρέχουν πολύτιμες γνώσεις και δίνουν ώθηση για περαιτέρω συζήτηση και έρευνα στον τομέα μας. Παρακαλούμε να παραμείνετε συνδεδεμένοι με το PAAR-net για επερχόμενες εκδηλώσεις και ευκαιρίες συνεργασίας. Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα μας: paar-net.eu

Αποποίηση ευθυνών: Το παρόν έγγραφο μεταφράστηκε χρησιμοποιώντας το DeepL. Παρόλο που επιδιώξαμε την ακρίβεια, ορισμένες αποχρώσεις μπορεί να χάθηκαν κατά τη μετάφραση. Εάν παρατηρήσετε τυχόν λάθη ή ασαφή χωρία, μη διστάσετε να

Περιεχόμενο:

Ομάδα εργασίας 1	4
Charlotte Gruber, Αυστρία	4
Heidi Kaspar, Πανεπιστήμιο Εφαρμοσμένων Επιστημών της Βέρνης, Ελβετία	6
Bojana Matejic, Πανεπιστήμιο Βελιγραδίου, Σερβία	8
Isabelle Tournier Univ Paul Valéry Montpellier 3, Γαλλία	10
Ομάδα εργασίας 2	13
Fifi Kvalsvik & Marianne Storm, Τμήμα Δημόσιας Υγείας, Σχολή Επιστημών Υγείας, Πανεπιστήμιο Stavanger, Νορβηγία	13
Marion Scheider-Yilmaz, Εργαστήριο PACTE, Πανεπιστήμιο Grenoble Alpes, Γαλλία	15
Charles Waldegrave, Giang Nguyen, Monica Mercury, Catherine Love, Chris Cunningham, The Family Centre Social Policy Research Unit, Lower Hutt, Wellington, Νέα Ζηλανδία	17
Ομάδα εργασίας 3	21
Leen Broeckx, LiCalab, Βέλγιο	21
Sonay Caner-Yildirim, Erzincan Binali Yildirim Üniversitesi, Τουρκία	23
Cecilia Sik-Lanyi, Ουγγρικό Ερευνητικό Δίκτυο, Πανεπιστήμιο της Παννονίας, Veszprem, Ουγγαρία	25
Herrero MT, Reynaldos B, López-Arce N, Gonzalez-Cuello AM, Fernández-Villalba E, Clinical & Experimental Neuroscience (NiCE). Ινστιτούτο για την έρευνα της γήρανσης. Ιατρική Σχολή. Πανεπιστήμιο της Μούρθια. Μούρθια, Ισπανία	29
Krzysztof Klincewicz, Κέντρο Κοινωνικά Υπεύθυνων Καινοτομιών, Σχολή Διοίκησης, Πανεπιστήμιο Βαρσοβίας, Πολωνία	33
Arlind Reuter, PhD Πανεπιστήμιο Lund, Σουηδία	35
Alexander Bajwa Kucharski, M.A. Ινστιτούτο Εργασίας και Τεχνολογίας, Γερμανία	38
Ομάδα εργασίας 4	41
Sandra Staudacher, PhD, MA, Institut für Pflegewissenschaft, Βασιλεία, Ελβετία	41
John Andersen, Τμήμα Ανθρώπων και Τεχνολογίας. Πανεπιστήμιο Roskilde Δανία.	44

Ομάδα εργασίας

WG 1

Health, Care & Support

Η Ομάδα Εργασίας 1 επικεντρώνεται στη συμπαράγωγή γνώσης στην έρευνα και στην πράξη σχετικά με συμμετοχικές προσεγγίσεις με ηλικιωμένους ενήλικες που ζουν στην κοινότητα και σε άλλα περιβάλλοντα, με ιδιαίτερη έμφαση στην ευημερία, την ευημερία και τη συνολική ποιότητα ζωής. Η ομάδα εργασίας στοχεύει στην προώθηση μιας προοπτικής χωρίς αποκλεισμούς που αναδεικνύει την εμπειρία και τη δύναμη της ζωής των ανθρώπων που συμμετέχουν στις συμμετοχικές προσεγγίσεις και όχι τις πιθανές συνθήκες υγείας και τους περιορισμούς τους ως πρωταρχικό μας μέλημα. Οι Tereza Tereza Menšíková & Dianne Seddon ηγούνται αυτής της ομάδας και οργάνωσαν τη σύνοδο της WG1 στην Κρακοβία.

Οι ακόλουθοι ομιλητές παρουσίασαν κατά τη διάρκεια αυτής της συνόδου: Charlotte Gruber, Heidi Kaspar, Bojana Matejic και Isabelle Tournier.

Charlotte Gruber, Αυστρία

Κοινωνικά αποκλεισμένοι ηλικιωμένοι: Φωνές και εμπειρίες. Προσωπικά αρχεία και αποτελέσματα ως συνδημιουργός

Το ερευνητικό πρόγραμμα Socially Excluded Older Adults: Φωνές και Εμπειρίες -SEVEN εφάρμοσε μια επιστημονική προσέγγιση των πολιτών για να αποκτήσει γνώσεις σχετικά με τις εμπειρίες των ηλικιωμένων ενηλίκων που πλήττονται από τον κοινωνικό αποκλεισμό. Τα μέτρα που εισάγονται από τις κυβερνήσεις και οι νεοαναπτυχθείσες πολιτικές και υπηρεσίες θα πρέπει να παραμένουν συναφή και προσβάσιμα στις ποικίλες ανάγκες των ηλικιωμένων ενηλίκων.

Η SEVEN εφάρμοσε μια καινοτόμο προσέγγιση ενός πλαισίου συμμετοχικής φωνής για να συμπεριλάβει περιθωριοποιημένους πληθυσμούς σε ερευνητικές διαδικασίες με πολλούς ενδιαφερόμενους.

Το SEVEN είχε τρεις στόχους:

-Αποτύπωση των εμπειριών, των προσδοκιών και των αναγκών των κοινωνικά αποκλεισμένων ηλικιωμένων ενηλίκων

-Διευκόλυνση και προώθηση τρόπων για τους κοινωνικά αποκλεισμένους ηλικιωμένους να εκφράσουν τη φωνή τους, ενδυναμώνοντας έτσι τους ίδιους και την αυτοσυνηγορία τους.

-Αξιοποίηση της μάθησης από τους κοινωνικά αποκλεισμένους ηλικιωμένους για την ανάπτυξη συστάσεων πολιτικής και έρευνας

Συμμετείχα στο έργο ως παλαιότερος συνδημιουργός και η πρόθεσή μου ήταν να φέρω τις ακόλουθες προοπτικές:

-η δική μου οπτική γωνία ως άτομο που ζει σε ένα μικρό αγροτικό χωριό, αλλά προέρχεται από ένα αστικό, ακαδημαϊκό περιβάλλον χωρίς πολλές σχέσεις με τον πληθυσμό του χωριού.

-χρησιμοποιώντας ως διαμεσολαβητή έναν φίλο ο οποίος προεδρεύει μιας ομάδας ηλικιωμένων του χωριού με περισσότερα από 250 μέλη για να αποκτήσει μια εικόνα των απόψεων και των γνώσεων των ηλικιωμένων που δεν εγκατέλειψαν ποτέ το αγροτικό και οικογενειακό τους περιβάλλον.

Τα ερευνητικά μου ερωτήματα ήταν:

-Τι είδους επικοινωνία με άλλους ανθρώπους επιθυμούν οι ηλικιωμένοι στην αγροτική Αυστρία;

-Πού μπορούν να συναντηθούν;

-Τι χρειάζεται για να βελτιωθεί η κοινωνική τους ζωή;

-Τι λείπει;

-Ποιες είναι οι διαφορές μεταξύ αστικού και αγροτικού περιβάλλοντος;

Η προσέγγισή μου για να απαντήσω στα ερωτήματα ήταν η πραγματοποίηση συνεντεύξεων, η διεξαγωγή μιας ομαδικής συζήτησης και η συγγραφή μιας αυτοεθνογραφίας.

Οι συνεντεύξεις οργανώθηκαν μαζί με τον φίλο μου ως διαμεσολαβητή και πραγματοποιήσαμε τις ακόλουθες συνεντεύξεις:

-με ένα ζευγάρι (η γυναίκα έχει σοβαρούς περιορισμούς υγείας)

-με μια σχεδόν τυφλή γυναίκα που εξακολουθεί να ζει μόνη της

-με μια γυναίκα που πρόσφατα μετακόμισε από τη Βιέννη στη γενέτειρά της σε μια συνοικία υποστηριζόμενης διαβίωσης

Μαζί με τη φίλη μου οργανώσαμε επίσης μια ομαδική συζήτηση με έξι γυναίκες ηλικίας 70 έως 82 ετών - οι άνδρες βρήκαν πολλές δικαιολογίες για τους οποίους δεν μπορούσαν να συμμετάσχουν.

Κύρια ευρήματα της ομαδικής συζήτησης:

-μεγάλη ικανοποίηση από τη ζωή σε μια αγροτική περιοχή (επηρεασμένη από τα λουκέτα του Covid19)

-η αυξανόμενη ψηφιοποίηση αποκλείει τους ηλικιωμένους, οι οποίοι εξαρτώνται από τα νεαρά μέλη της οικογένειας

-οι φτωχές δημόσιες συγκοινωνίες καθιστούν επίσης εξαρτημένους από τα μέλη της οικογένειας

-Μαγαζιά, τράπεζες, πανδοχεία κλείνουν στα χωριά

-σημασία των οργανωμένων εκδηλώσεων

-να υπάρχει ένας χώρος συνάντησης χωρίς υποχρεωτική κατανάλωση

-να έχουμε μια κινητοποιημένη και πλήρως αφοσιωμένη πρόεδρο όπως η φίλη μου

Σε διάφορες συζητήσεις με τη φίλη μου συνειδητοποίησα πόσο σημαντικός είναι ο ρόλος της ως παρακινητή και διαχειριστή ομαδικών εκδηλώσεων - το κύριο παράπονό της ήταν ότι οι ηλικιωμένοι είναι πολύ πρόθυμοι να συμμετάσχουν σε ό,τι οργανώνει, αλλά είναι πολύ λίγοι αυτοί που θέλουν να αναλάβουν οι ίδιοι την ευθύνη για τις δραστηριότητες. Είναι πολύ δύσκολο να παρακινήσεις τους ηλικιωμένους να αναλάβουν οι ίδιοι πρωτοβουλίες, αλλά εκτιμούν ιδιαίτερα τις προσφορές για κοινές εκδηλώσεις.

Το να συμμετέχω στο πρόγραμμα SEVEN ως παλαιότερος συνδημιουργός ήταν ένα πραγματικό προσωπικό κέρδος για μένα:

-Οι συνεντεύξεις μου έδωσαν μια εικόνα του τρόπου σκέψης και της συμπεριφοράς των ανθρώπων του χωριού - Με έκαναν να είμαι πιο ευγνώμων για τις ευκαιρίες που είχα στη ζωή μου

-Κατόρθωσα καλύτερα τις διαφορετικές συμπεριφορές των ηλικιωμένων ανδρών και γυναικών στο περιβάλλον μου

-Γράφοντας μια αυτοεθνογραφία για το τι σημαίνει για μένα να γίνω 70 ετών

-Έμαθα να εκτιμώ το έργο της φίλης μου, συνειδητοποίησα πόσο σημαντική είναι η εθελοντική της ενασχόληση με την οργάνωση εκδηλώσεων για τους ηλικιωμένους.

-Αν ήμουν μέλος της ομάδας των συνδημιουργών, έμαθα πόσο σημαντικές ήταν οι επαγγελματικές οδηγίες της ομάδας έργου και τι σήμαινε για όλους μας το να είμαστε μέλη αυτής της ομάδας - ειδικά για όσους είχαν ήδη ενταχθεί σε ιδρύματα, ένιωσα προσωπική εκτίμηση και αισθάνθηκα τιμή που η συμβολή τους αναγνωρίστηκε ιδιαίτερα.

Μπορώ μόνο να συστήσω τη συμμετοχή σε τέτοια προγράμματα ως ηλικιωμένος συνδημιουργός- εμπλουτίζει τις προσωπικές εμπειρίες και δίνει περισσότερο νόημα στη ζωή μετά τη συνταξιοδότηση.

Heidi Kaspar, Πανεπιστήμιο Εφαρμοσμένων Επιστημών της Βέρνης, Ελβετία

Διερεύνηση των δυνατοτήτων των κοινοτήτων φροντίδας με ηλικιωμένους ενήλικες. Πέντε διδάγματα.

Η παρούσα εισήγηση παρουσιάζει πέντε διδάγματα από ένα πρόγραμμα συμμετοχικής έρευνας με βάση την κοινότητα για τη βελτίωση της κατ' οίκον φροντίδας υγείας για ηλικιωμένους ενήλικες.

Δήλωση του προβλήματος: Στον τομέα της περίθαλψης, οι υπηρεσίες εξωτερικών ιατρείων στην Ελβετία συχνά δεν είναι σε θέση να παρέχουν επαρκή μακροχρόνια φροντίδα στο σπίτι. Τα νοικοκυριά πρέπει να οργανώνουν και να πληρώνουν τις υπηρεσίες φροντίδας ιδιωτικά, παρά την ύπαρξη ασφάλισης υγείας. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι, σε αντίθεση με τη νοσηλευτική φροντίδα, η εργασία φροντίδας καλύπτεται ελάχιστα. Το κενό αυτό καλύπτεται συχνά από τις γυναίκες μέσω υποαμειβόμενης ή μη αμειβόμενης εργασίας. Το έργο "CareComLabs" διερευνά το βαθμό στον οποίο οι κοινότητες φροντίδας μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση της μακροχρόνιας φροντίδας στο σπίτι. Οι κοινότητες φροντίδας τοποθετούν την εργασία φροντίδας στο επίκεντρο της κοινωνίας και την καθιστούν κοινό έργο των επαγγελματιών, των αρχών και της κοινωνίας των πολιτών [1].

Σχεδιασμός έρευνας: Μαζί με τις τοπικές οργανώσεις του Spitex και άλλους ενδιαφερόμενους από την πολιτική κοινότητα, τον άμαχο πληθυσμό και τις ΜΚΟ, θέσαμε ως στόχο την οικοδόμηση κοινοτήτων φροντίδας σε τρεις τοποθεσίες στις περιοχές της Βέρνης και της Ζυρίχης, στην Ελβετία. Οι κοινότητες αυτές πραγματοποιούν τα ακόλουθα τρία βήματα:

1. διερευνούν και τεκμηριώνουν τις τοπικές ανάγκες υποστήριξης και τις υπάρχουσες υπηρεσίες,
2. Αναπτύσσουν και υλοποιούν πρωτοβουλίες και δραστηριότητες,
3. να τις αξιολογείτε και να τις βελτιώνετε.

Συνδυάζουμε καινοτόμες προσεγγίσεις από τους τομείς της υγειονομικής περίθαλψης και της τεχνολογικής ανάπτυξης: Caring Communities [2] και Living Labs [3]. Στη σταθερά συμμετοχική προσέγγισή μας, καθοδηγούμαστε από την προσέγγιση της συμμετοχικής έρευνας με βάση την κοινότητα (CBPR) [4].

Το έργο παράγει δύο αποτελέσματα:

- α) μια αρχική αξιολόγηση των δυνατοτήτων των κοινοτήτων φροντίδας για τη βιώσιμη βελτίωση της μακροχρόνιας φροντίδας στο σπίτι και

β) γνώσεις σχετικά με τη διαδικασία έναρξης, ανάπτυξης και εγκαθίδρυσης κοινοτήτων φροντίδας, τόσο θεωρητικές όσο και πρακτικές.

Με έμφαση στο τελευταίο, ετοιμάζουμε βασικές γνώσεις, καθώς και ευρήματα και πρακτικές συμβουλές από αυτό και άλλα έργα σε μορφή συλλογής υλικού. Σκοπός της είναι να υποστηρίξει άλλα ενδιαφερόμενα μέρη (κοινότητες, άτομα, ενώσεις) στην οικοδόμηση κοινοτήτων φροντίδας. Κατά τη διάρκεια του έργου, οι αρχικά προγραμματισμένες τρεις κοινότητες φροντίδας έγιναν ήδη πέντε, οπότε υπάρχει ενδιαφέρον.

Αυτή η περιγραφή του έργου έχει δημοσιευθεί στα γερμανικά και στα γαλλικά (Kaspar et al. 2021), παρακαλούμε επισκεφθείτε το περιοδικό Primary and Hospital Care για τις αναφερόμενες παραπομπές.

Παρουσιάζονται πέντε διδάγματα σχετικά με τη συμμετοχική έρευνα με κοινότητες που δεν έχουν ακόμη διαμορφωθεί:

- Η εξεύρεση συμμάχων και η οικοδόμηση κοινοτήτων απαιτεί από τους ερευνητές να επενδύουν χρόνο, να είναι παρόντες, να επιμένουν και να κάνουν υπομονή. Πρέπει να αποδείξετε ότι είστε σοβαροί για το έργο αυτό και την ουσιαστική συμβολή τους.
- Εάν είστε σοβαροί ως προς τη συμμετοχή σας, η προγραμματισμένη διαδικασία μπορεί να εξελιχθεί εντελώς διαφορετικά. Η εξέλιξη των τεσσάρων κοινοτήτων φροντίδας που ξεκινήσαμε σε τέσσερις δήμους μαρτυρά την "τοπική δύναμη". Εφαρμόσαμε την ίδια διαδικασία των τριών σταδίων, αλλά οι πρωτοβουλίες εξελίχθηκαν διαφορετικά όσον αφορά τον ρυθμό, τη μορφή και το αποτέλεσμα κάθε φάσης.
- Εάν το σχέδιο του έργου σας και ο χρηματοδότης σας επιτρέπουν να παρεκκλίνετε από τα αρχικά προγραμματισμένα ερευνητικά σχέδια και τις εστίες, αυτό το άνοιγμα έχει μεγάλη πιθανότητα να δημιουργήσει ιδιοκτησία στους εταίρους του έργου. Εμπεριέχει επίσης τον κίνδυνο να απορριφθεί και οι τοπικοί εταίροι να "κάνουν δικό τους το έργο" και να συνεχίσουν χωρίς τη συμμετοχή ακαδημαϊκών.
- Το να είσαι χωρίς αποκλεισμούς και να εμπλέκεις ανθρώπους που μέχρι στιγμής δεν ακούγονται σχεδόν καθόλου ή δεν ακούγονται, απαιτεί ακόμη περισσότερο χρόνο. Σε 3,5 χρόνια διάρκειας μόλις κατάφερε περιστασιακά, αλλά όχι συστηματικά. Έγινε επίσης σαφές ότι η συμπερίληψη περιθωριοποιημένων ανθρώπων δεν ήταν κοινός κοινός στόχος. Η ποικιλομορφία και η κοινοκτημοσύνη είναι χαρακτηριστικά των κοινοτήτων που νοιάζονται-το δεύτερο από αυτά τα παράδοξα χαρακτηριστικά είναι ευκολότερο να επιτευχθεί.
- Οι άνθρωποι συμμετέχουν στη συμμετοχική έρευνα επειδή υπάρχει κάτι που τους τραβάει την προσοχή, τους δημιουργεί ελπίδες και προσδοκίες ή τους προκαλεί ενδιαφέρον. Το ίδιο το εν λόγω θέμα μπορεί να λειτουργήσει ως πόλος έλξης ή η ίδια η έρευνα. Η επιστήμη μπορεί να λειτουργήσει ως οριακό αντικείμενο που ενώνει άτομα με διαφορετικές προοπτικές.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το έργο και τα μέλη του, επισκεφθείτε τον ιστότοπο: Sorgendegemeinschaft.net

Αναφορά: Kaspar, Heidi, Katharina Pelzelmayer, Anita Schürch, Fabian Bumer, Tanja Ertl, Shkumbin Gashi, Claudia Müller, Timur Sereflioglu και Karin Von Holten. "Können sorgende Gemeinschaften die häusliche Langzeitversorgung verbessern?" Πρωτοβάθμια και νοσοκομειακή περίθαλψη: *Allgemeine Innere Medizin* 21(6): 188–90. <https://doi.org/10.4414/rhc-d.2021.10401>.

Bojana Matejic, Πανεπιστήμιο Βελιγραδίου, Σερβία

Διερεύνηση της κακοποίησης ηλικιωμένων: Σέρβια: Εμπειρίες από συμμετοχική έρευνα στη Σερβία

Κύριο ερευνητικό ερώτημα/στόχος: Η γήρανση του παγκόσμιου πληθυσμού έχει συμβάλει σε μια ανησυχητική αύξηση της κακοποίησης των ηλικιωμένων. Οι ηλικιωμένες γυναίκες, ειδικότερα, αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο κίνδυνο κακοποίησης ηλικιωμένων, αλλά αυτό το ζήτημα δημόσιας υγείας συχνά αγνοείται και κυρίως είναι αόρατο σε πολλές κοινωνίες. Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, στη Σερβία, το 16% των ηλικιωμένων γυναικών ηλικίας 65 έως 74 ετών βίωσαν κάποια μορφή βίας μετά τη συμπλήρωση της ηλικίας των 65 ετών. Η παρούσα μελέτη είχε ως στόχο να αξιολογήσει τους κοινωνικούς κανόνες και τις πολιτισμικές στάσεις απέναντι στους ηλικιωμένους, να διερευνήσει το εύρος των στάσεων και συμπεριφορών που είναι ανεκτές από την κοινωνία, αλλά αντιπροσωπεύουν βία και κακοποίηση, να διερευνήσει τα χαρακτηριστικά και τις επιπτώσεις της έμφυλης βίας κατά των ηλικιωμένων γυναικών, μαζί με το βαθμό στον οποίο οι διάφοροι θεσμοί ανταποκρίνονται σε αυτό το ζήτημα και τον τρόπο με τον οποίο τα πολύπλοκα κοινωνικά συστήματα ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους. Η παρούσα περίληψη έχει ως στόχο να δώσει μια εικόνα της μεθόδου που χρησιμοποιήθηκε, ιδίως της συμμετοχικής ερευνητικής προσέγγισης.

Μέθοδοι: Το έργο "Ενδυνάμωση των ηλικιωμένων γυναικών: (EmPreV)", το οποίο υποστηρίχθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Αυστριακή Υπηρεσία Ανάπτυξης, περιελάμβανε ποιοτικές και ποσοτικές φάσεις έρευνας. Κατά την ποιοτική φάση της μελέτης εφαρμόστηκε η συμμετοχική ερευνητική προσέγγιση. Η συμμετοχή ηλικιωμένων εθελοντών από το δίκτυο του Ερυθρού Σταυρού στην έρευνα προσέφερε εμπειρία από πρώτο χέρι και γνώσεις σχετικά με θέματα κακοποίησης ηλικιωμένων στην κοινότητα. Συμμετείχαν κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού των ομάδων εστίασης πριν από τη διεξαγωγή τους, της προσέλκυσης συμμετεχόντων, της σύνδεσης με τις κοινότητες των Ρομά, του σχεδιασμού του δομημένου οδηγού για τη συζήτηση σε ομάδες εστίασης και της μελέτης περίπτωσης για την έναρξη της συζήτησης, καθώς και κατά τη διάρκεια των συζητήσεων και της ανάλυσης μετά την ομάδα εστίασης. Στην έρευνά μας συμμετείχαν 157 άτομα που συμμετείχαν σε 17 ομάδες

εστίασης σε τέσσερις περιοχές της Σερβίας, από τέσσερις πόλεις και δύο χωριά. Στις ομάδες εστίασης συμμετείχαν γυναίκες από τρεις ηλικιακές κατηγορίες.

Ευρήματα: Η συμμετοχική προσέγγιση προσέδωσε στο καλά σχεδιασμένο ερευνητικό πλαίσιο μια πρόσθετη ποιότητα. Η βοήθεια των μη ακαδημαϊκών εταίρων σε όλα τα πρακτικά βήματα της διεξαγωγής της έρευνάς μας είναι αναμφισβήτητη, από τις φάσεις σχεδιασμού έως την πρόσληψη συμμετεχόντων και την οργάνωση των συζητήσεων των ομάδων εστίασης. Η έναρξη συζητήσεων για ευαίσθητα θέματα όπως η κακοποίηση ηλικιωμένων μπορεί να αποτελέσει πρόκληση- ως εκ τούτου, μια μελέτη περίπτωσης από την πραγματική ζωή, η οποία προετοιμάστηκε κατά την αλληλεπίδραση με τους εθελοντές μας και παρουσιάστηκε στην αρχή της ομάδας εστίασης, διευκόλυνε τη δέσμευση και τον ανοιχτό διάλογο με τους συμμετέχοντες. Αυτή η προσέγγιση ενθάρρυνε τον ανοιχτό διάλογο και την ενσυναίσθηση, προσφέροντας μια πιο ολοκληρωμένη προοπτική του πολύπλοκου θέματος της κακοποίησης ηλικιωμένων. Η ανταλλαγή γνώσεων εμπειριών προσέδωσε αυθεντικότητα στην έρευνά μας, διασφαλίζοντας ότι η συζήτηση αντανακλούσε την πραγματικότητα που αντιμετωπίζουν οι ηλικιωμένοι ενήλικες. Μια πραγματική ιστορία αιχμαλώτισε την προσοχή των συμμετεχόντων, προάγοντας πιο ελκυστικές και διαδραστικές συζητήσεις σε ομάδες εστίασης που ήταν επωφελείς για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, αποδίδοντας γνώσεις σχετικά με ένα θέμα μελέτης για τους ερευνητές και παρέχοντας πληροφορίες που μπορούν να γίνουν πράξη και να ενδυναμώσουν τους συμμετέχοντες.

Επιπλέον, συμμετέχοντας στην έρευνά μας, οι μη ακαδημαϊκοί εταίροι μας συνέβαλαν με ιδέες και πρωτοβουλίες για τη δημιουργία μηχανισμών υποστήριξης στις τοπικές κοινότητες, συμπεριλαμβανομένων πρωτοβουλιών όπως οι τηλεφωνικές γραμμές SOS και η δημιουργία λεσχών και κέντρων ημερήσιας φροντίδας για ηλικιωμένους. Πρότειναν την αξιοποίηση του κοινωνικά υπεύθυνου περιεχομένου των μέσων ενημέρωσης και των εκπαιδευτικών συστημάτων για την προώθηση των θετικών οικογενειακών αξιών, την ενίσχυση των σχέσεων καλής γειτονίας, την ευαισθητοποίηση σχετικά με την αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών και την αντιμετώπιση του ζητήματος της κακοποίησης των ηλικιωμένων. Επίσης, οι εθελοντές μας ενθάρρυναν την ενεργό συμμετοχή των ηλικιωμένων γυναικών στην τοπική κοινωνία μέσω της συμμετοχής τους σε συλλόγους, οργανώσεις, εθελοντισμό και άλλες μορφές συμμετοχής.

Συμπέρασμα: Στις μελλοντικές προσπάθειες για την αντιμετώπιση της κακοποίησης των ηλικιωμένων, είναι σημαντικό να ενημερωθούν οι ηλικιωμένες γυναίκες για τις διάφορες μορφές βίας και τους παράγοντες κινδύνου, να παρέχεται ψυχοκοινωνική υποστήριξη, να διασφαλίζεται η συνεχής κατάρτιση των επαγγελματιών σχετικά με την ιδιαίτερη φύση της κακοποίησης των ηλικιωμένων γυναικών και να ενισχύεται ο συντονισμός μεταξύ των σχετικών τοπικών φορέων για την ενίσχυση της ανταπόκρισης του συστήματος. Οι τεκμηριωμένες πολιτικές είναι ζωτικής σημασίας και η συμμετοχή εθελοντών της κοινότητας ως μη ακαδημαϊκών ερευνητικών εταίρων είναι η πρακτική που μπορεί να υποστηρίξει και να αναβαθμίσει αυτές τις προθέσεις.

Βιβλιογραφία:

1. Todorovic N, Vraceutic M, Babovic M, Stepanov B, Matejic B, Djikanovic B. On No Man's Land - Gender-based violence against older women (65+) in the Republic of Serbia. Βελιγράδι, Ερυθρός Σταυρός της Σερβίας, 2021. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: redcross.org.rs/media/7139/na-nicijoj-zemlji-web-low-res.pdf
2. Todorovic N, Vraceutic M, Djikanovic B, Matejic B. Temida 2020, 23 (2) 203-227.
3. Cailin Crockett, Bonnie Brandl & Firoza Chic Dabby. Επιζώντες στο περιθώριο: το αόρατο της βίας κατά των ηλικιωμένων γυναικών. Journal of Elder Abuse & Neglect 2015. 27(4-5): 291-302.
4. ΠΟΥ. Κακοποίηση ηλικιωμένων. Διαθέσιμος στη διεύθυνση: <http://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/abuse-of-older-people>
5. UN-Division for Social Policy and Development Τμήμα Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων. Παραμέληση, κακοποίηση και βία κατά των ηλικιωμένων γυναικών. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://www.un.org/esa/socdev/documents/ageing/neglect-abuse-violence-older-women.pdf>
6. Urbaniak A, Wanka A. In: Urbaniak A, Wanka A (Eds.). Routledge International Handbook of Participatory Approaches in Ageing Research (Διεθνές εγχειρίδιο συμμετοχικών προσεγγίσεων στην έρευνα για τη γήρανση) (σσ. 1-14). Λονδίνο, Routledge 2023.
7. Messelis E, Vanoutrive D. Κακοποίηση ηλικιωμένων: η σημασία της επιστημονικής και της συμμετοχικής προσέγγισης. International Journal of Integrated Care 2023, 23(S1):143.
8. Chang ES, Dong X. (2017). Ο ρόλος της κοινότητας και της κοινοτικής συμμετοχικής έρευνας στην κακοποίηση των ηλικιωμένων. 10.1007/978-3-319-47504-2_26. In: Dong, X. Elder Abuse: Research, Practice and Policy 2017. 10.1007/978-3-319-47504-2.

Isabelle Tournier Univ Paul Valéry Montpellier 3, Γαλλία

Συν-δημιουργία με άτομα που ζουν με άνοια: ιδέες από το έργο IDoService σχετικά με τις προκλήσεις και τις προσδοκίες

Αυτή η παρουσίαση είχε ως στόχο να αντιμετωπίσει τα πιθανά εμπόδια στη συμμετοχική έρευνα για τα άτομα που ζουν με άνοια, μοιραζόμενοι πληροφορίες από το χρηματοδοτούμενο από την Ευρώπη έργο IDoService (2020-2022) . Στόχος του έργου IDoService ήταν η ανάπτυξη μιας φιλικής προς το χρήστη υπηρεσίας για τα άτομα που ζουν με ήπια έως μέτρια άνοια (PLWD), ώστε να αυτοπραγματώνονται και να συμβάλλουν στην κοινωνία. Η ιδέα ήταν η υπηρεσία να επιτρέπει στους ανθρώπους να σχεδιάζουν, να συνδέονται και να συμμετέχουν σε προσαρμοσμένες ευκαιρίες. Στόχος της ήταν να μειώσει την παρατήρηση ότι τα άτομα που ζουν με ήπια έως μέτρια άνοια αναφέρουν ότι χάνουν ευκαιρίες να συμμετέχουν ενεργά σε δραστηριότητες που έχουν νόημα για αυτούς (για

παράδειγμα σωματικές, κοινωνικές ή πολιτιστικές δραστηριότητες) και αυτό επηρεάζει την ευημερία και την κοινωνική τους συμμετοχή (Ziebuhr et al., 2023). Η ερευνητική ομάδα ακολούθησε μια προσέγγιση σχεδιασμού υπηρεσιών που αντιστοιχεί σε μια ολιστική, συνδημιουργική προσέγγιση για τη βελτίωση της ποιότητας της παροχής υπηρεσιών (Stickdorn & Schneider, 2011). Το έργο στηρίχθηκε στον συν-σχεδιασμό για τη συμμετοχή των σχετικών ενδιαφερόμενων μερών (άτομα που ζουν με άνοια, οι σύντροφοι φροντίδας τους, καθώς και προσωπικό από οργανισμούς που σχετίζονται με την ηλικία ή τις δραστηριότητες στην ευρύτερη περιοχή του Μάντσεστερ, Ηνωμένο Βασίλειο). Το έργο οργανώθηκε σε τρία διαδοχικά στάδια με τη συμμετοχή ποικίλων σχετικών ενδιαφερομένων μερών, δηλαδή ατόμων που ζουν με ήπια άνοια, συνεργατών φροντίδας, προσωπικού από φορείς παροχής υπηρεσιών, ερευνητών και σχεδιαστών. Το πρώτο βήμα (Βήμα 1) ήταν συνεντεύξεις και ομάδες εστίασης για να μάθουμε περισσότερα σχετικά με τις προτιμήσεις, τα εμπόδια και τους παράγοντες που διευκολύνουν τη συμμετοχή σε δραστηριότητες με νόημα ενώ ζούμε με άνοια. Το δεύτερο βήμα (Βήμα 2) ήταν εργαστήρια συν-σχεδιασμού για τη συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη για τον σχεδιασμό πιθανών εργαλείων που σχετίζονται με τις ανάγκες που προέκυψαν στο βήμα 1. Με βάση τα στοιχεία που προέκυψαν από τα εργαστήρια, η ερευνητική ομάδα σχεδίασε την εργαλειοθήκη I Can Do Pathway ως τη νέα υπηρεσία και το αποτέλεσμα του έργου IDoService. Το πρωτότυπο συν-σχεδιασμού βελτιώθηκε και δοκιμάστηκε στο τελευταίο βήμα (βήμα 3) και μπορεί να βρεθεί δωρεάν στο διαδίκτυο στη διεύθυνση www.idoservice.org.

Όσον αφορά τα εμπόδια και τις διευκολύνσεις για τη συμμετοχή εμπειρογνομώνων από την εμπειρία κατά τη διάρκεια αυτής της έρευνας (δηλ. άτομα που ζουν με άνοια και τους φροντιστές τους) σχετίζεται με την κατάσταση της πανδημίας Covid-19, η οποία ξεκίνησε λίγους μήνες πριν από την έναρξη του έργου και οδήγησε σε κάποια προσαρμογή του αρχικά προγραμματισμένου έργου. Η κύρια προσαρμογή είναι η αλλαγή από τις προσωπικές συνεντεύξεις και τις ομάδες εστίασης σε μεγάλο βαθμό στην ηλεκτρονική παράδοση. Αρχικά σχεδιάσαμε να πραγματοποιήσουμε αυτοπροσώπως ομάδες εστίασης και συνεντεύξεις με άτομα με άνοια, τον σύντροφο φροντίδας τους και τους ενδιαφερόμενους φορείς του προσωπικού. Λόγω ενός εθνικού λουκέτου και της απαγόρευσης των κατ' ιδίαν συναντήσεων για τους 10 περίπου πρώτους μήνες του έργου, πραγματοποιήσαμε όλες τις ομάδες εστίασης μέσω διαδικτύου (Microsoft Teams) και τις περισσότερες συνεντεύξεις επίσης μέσω διαδικτύου. Μόνο τέσσερις συνεντεύξεις παραχωρήθηκαν αυτοπροσώπως, μόνο με άτομα που ζουν με άνοια. Καθώς εκτιμήσαμε ότι η διαδικτυακή μορφή των ομάδων εστίασης δεν θα ήταν κατάλληλη ή άνετη για τα άτομα που ζουν με άνοια, αποφασίσαμε τελικά να μην οργανώσουμε ομάδες εστίασης μαζί τους. Ο εθνικός αποκλεισμός και η περιορισμένη παροχή υπηρεσιών έκαναν επίσης την πρόσληψη εμπειρογνομώνων από εμπειρία αρκετά δύσκολη, γεγονός που μας οδήγησε να μειώσουμε τις προσδοκίες μας όσον αφορά τον αριθμό των συμμετεχόντων τους. Ευτυχώς, καταφέραμε να προσλάβουμε έναν επαρκή αριθμό ατόμων που ζουν με άνοια με την υποστήριξη ενός τοπικού παρόχου υπηρεσιών, του

Age UK Salford, ο οποίος ενδιαφερόταν για τα πιθανά αποτελέσματα του έργου και είχε εμπειρία στη συμμετοχική έρευνα.

Πέρα από τους περιορισμούς που οφείλονται στο πλαίσιο του Covid-19, χρειάστηκε να γίνουν και άλλες προσαρμογές όσον αφορά το ερευνητικό υλικό, ώστε να καταστεί προσιτό στα άτομα που ζουν με άνοια, τα οποία μπορεί να έχουν πρόσθετες βλάβες εκτός από τις γνωστικές. Αυτό περιελάμβανε τις ίδιες τις ερευνητικές δραστηριότητες, αλλά και τα έντυπα δεοντολογίας, τα φυλλάδια πρόσληψης και τα παραδοτέα. Μια σημαντική πρόκληση ήταν να γίνουν τα έγγραφα αρκετά κατατοπιστικά αλλά και κατανοητά, ιδίως για άτομα που δεν είχαν συμμετάσχει ποτέ στο παρελθόν σε ερευνητικές δραστηριότητες. Εκτός από τη χρήση απλής αγγλικής γλώσσας και σύντομων προτάσεων, έγινε προσπάθεια να χρησιμοποιηθεί γραμματοσειρά αρκετά μεγάλη, sans-serif, με ελκυστικά χρώματα και επαρκείς αντιθέσεις μεταξύ των διαφόρων τμημάτων του εγγράφου. Καθώς η κινητικότητα μπορεί να αποτελεί πρόβλημα για τους ηλικιωμένους ενήλικες, ιδίως για όσους ζουν με άνοια και συχνά δεν μπορούν πλέον να οδηγήσουν ή να χρησιμοποιήσουν τα μέσα μαζικής μεταφοράς, προσφέραμε μεταφορά από ερευνητικό συνεργάτη ή καλύψαμε τα έξοδα ταξί για να διασφαλίσουμε ότι θα μπορούσαν να παρευρίσκονται με άνεση στον τόπο διεξαγωγής της έρευνας. Οι συμμετέχοντες ενθαρρύνονταν επίσης να έρθουν μαζί με έναν συγγενή τους, αν αυτό τους έκανε να αισθάνονται πιο σίγουροι και άνετα.

Όταν είναι δυνατόν, συνιστάται η διεξαγωγή ερευνητικών δραστηριοτήτων σε χώρο που είναι οικείος στους εμπειρογνώμονες από την εμπειρία τους, ώστε να ενισχυθεί η άνεση και η αυτοπεποίθησή τους. Για παράδειγμα, τα εργαστήρια συν-σχεδιασμού της IDoService με άτομα με άνοια οργανώθηκαν μέσω του Age UK Salford και πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια των διμηνιαίων καφενείων άνοιας και οι συμμετέχοντες στην παρούσα μελέτη ήταν τακτικοί συμμετέχοντες στο καφενείο άνοιας. Το οικείο κοινωνικό περιβάλλον παρείχε ένα υποστηρικτικό πλαίσιο για τη συμμετοχή στις δραστηριότητες συν-σχεδιασμού και την έκφραση των απόψεών τους. Η ομάδα είχε ήδη συμμετάσχει στο παρελθόν σε ερευνητικά προγράμματα και γνώριζε τη διαδικασία συναίνεσης. Όλοι οι συμμετέχοντες ενημερώθηκαν εκ των προτέρων για να αποφασίσουν αν επιθυμούν να συμμετάσχουν ή όχι. Οι πληροφορίες και τα έντυπα συγκατάθεσης δόθηκαν μία εβδομάδα νωρίτερα, ώστε να έχουν αρκετό χρόνο για να τα διαβάσουν και η συγκατάθεση (επανα)επιβεβαιώθηκε την ημέρα. Πραγματοποιήθηκε γεύμα πριν από το εργαστήριο για να μπορέσουν οι συμμετέχοντες και οι συντονιστές να γνωριστούν ανεπίσημα πριν από την έναρξη του εργαστηρίου. Τέλος, ένα πολύ σημαντικό σημείο που τονίστηκε από τις ομάδες με τις οποίες συνεργαστήκαμε ήταν η ανάγκη να διασφαλιστεί η συνέχεια της επικοινωνίας και να ενημερώνονται οι συμμετέχοντες συνδιαμορφωτές για τα αποτελέσματα και τις περαιτέρω εξελίξεις, ώστε να αισθάνονται ότι η συμβολή τους εκτιμάται. Συμπερασματικά, το να καταστεί η συμμετοχή στην έρευνα ευχάριστη και ουσιαστική για τους συμμετέχοντες έχει ευεργετικό αντίκτυπο στην άμεση ποιότητα των δεδομένων που συλλέγονται, στην ευημερία των συμμετεχόντων και στην προθυμία τους να συμμετάσχουν στο μέλλον (Rodgers 2018, Zeilig et al. 2019).

Αναφορές

Niedderer, K., Tournier, I., Orton, L., & Threlfall, S. (2023). I Can Do: Co-Designing a Service with and for People with Dementia to Engage with Volunteering. *Social Sciences*, 12, 364. <http://dx.doi.org/10.3390/socsci12060364>

Rodgers, P (2018). Συν-σχεδιασμός με άτομα που ζουν με άνοια. *CoDesign*, 14, 188-202.

Stickdorn, M., & Schneider, J. (2011). Αυτή είναι η σκέψη σχεδιασμού υπηρεσιών: βασικά στοιχεία, εργαλεία, περιπτώσεις. Wiley

Tournier, I., Orton, L., Denning, T., Ahmed, A., Holthoff-Detto, V., & Niedderer, K. (2023). Διερεύνηση των επιθυμιών, των αναγκών, των ευκαιριών και των προκλήσεων πρόσβασης σε δραστηριότητες με νόημα για άτομα που ζουν με ήπια έως μέτρια άνοια. *International journal of environmental research and public health*, 20, 5358. <https://doi.org/10.3390/ijerph20075358>.

Zeilig, H., Tischler, V., van der Byl Williams, M., West, J., & Strohmaier, S. (2019). Συν-δημιουργικότητα, ευημερία και δράση: A case study analysis of a co-creative arts group for people with dementia. *Journal of aging studies*, 49, 16-24. <https://doi.org/10.1016/j.jaging.2019.03.002>.

Ziebuhr, B., Zanasi, M., Bueno Aguado, Y., Losada Durán, R., Denning, T., Tournier, I., Niedderer, K., et al. (2023). Living Well with Dementia (Ζώντας καλά με την άνοια): Αισθάνονται ενδυναμωμένοι μέσω της αλληλεπίδρασης με το κοινωνικό τους περιβάλλον. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(12), 6080. <http://dx.doi.org/10.3390/ijerph20126080>.

Ομάδα εργασίας 2

WG 2

Community and Place

Η Ομάδα Εργασίας 2 είναι αφοσιωμένη στη δημιουργία κοινοτήτων χωρίς αποκλεισμούς, όπου οι ηλικιωμένοι ενήλικες με διαφορετικό υπόβαθρο αισθάνονται ότι εκτιμώνται και υποστηρίζονται. Συγκεκριμένα, η Ομάδα Εργασίας 2 επικεντρώνεται στη συμπερίληψη των ηλικιωμένων μεταναστών, προσφύγων, ιθαγενών και όσων αντιμετωπίζουν εμπόδια στην πρόσβαση σε υπηρεσίες και υποδομές όπως η υγειονομική περίθαλψη και οι μεταφορές. Με την προώθηση της συμμετοχικότητας και της ποικιλομορφίας, η WG2 συμβάλλει στη δημιουργία μιας κοινωνίας όπου όλοι, ανεξάρτητα από το υπόβαθρο, αισθάνονται την αίσθηση του ανήκειν και της υποστήριξης.

Οι Marion Scheider-Yilmaz & Charles Waldegrave ηγούνται αυτής της ομάδας και οργάνωσαν τη σύνοδο του WG2 στην Κρακοβία.

Οι ακόλουθοι ομιλητές παρουσίασαν κατά τη διάρκεια αυτής της συνόδου: Ramos και Ute Karl, Fifi Kvalsvik και Marianne Storm, Mário Rui André, Marion Scheider-Yilmaz και Charles Waldegrave.

Fifi Kvalsvik & Marianne Storm, Τμήμα Δημόσιας Υγείας, Σχολή Επιστημών Υγείας, Πανεπιστήμιο Stavanger, Νορβηγία

Εξερευνώντας μονοπάτια από τη μοναξιά στην ένταξη: Η κατάθλιψη, η μοναξιά και η αδυναμία σε ηλικιωμένους που ζουν στο σπίτι τους

Ιστορικό: Η κατανόηση της κατάθλιψης, της μοναξιάς και της αδυναμίας είναι ζωτικής σημασίας για τον προσδιορισμό υποστηρικτικών μέτρων που προωθούν τη μεγαλύτερη κοινωνική ένταξη και βελτιώνουν την ποιότητα ζωής των ηλικιωμένων. Οι παράγοντες αυτοί επηρεάζουν την ικανότητα του ατόμου να συμμετέχει πλήρως στην κοινωνία. Η κατάθλιψη και η μοναξιά συχνά οδηγούν σε κοινωνική απόσυρση και απομόνωση, ενώ η ευθραυστότητα μπορεί να περιορίσει τις φυσικές ικανότητες και να μειώσει περαιτέρω την κοινωνική συμμετοχή.

Στόχος: Να εκτιμηθούν οι αλλαγές στα επίπεδα ευθραυστότητας μεταξύ των ηλικιωμένων που ζουν κατ' οίκον σε διάστημα 5 μηνών και να εξεταστούν οι λειτουργικές αλλαγές στην κατάθλιψη και τη μοναξιά από την περίοδο πριν από την έρευνα (t1) έως την περίοδο μετά την έρευνα (t2) και πώς αυτές σχετίζονται με την ευθραυστότητα. Κατά την έναρξη της μελέτης, οι επαγγελματίες υγείας αξιολογούν τους συμμετέχοντες για να καθορίσουν τους καταλληλότερους τύπους υποστήριξης. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει τη συμμετοχή σε κέντρα δραστηριότητας ηλικιωμένων, ομαδικά μαθήματα άσκησης, λέσχες περιπάτου, λέσχες πλεξίματος και κοινωνικά γεύματα.

Ερευνητικά ερωτήματα:

- Υπάρχουν αναγνωρίσιμες αλλαγές στην κατάθλιψη που μπορούν να παρατηρηθούν από το t1 στο t2, και πώς αυτές οι αλλαγές σχετίζονται με την ευθραυστότητα;
- Υπάρχουν αναγνωρίσιμες αλλαγές στη μοναξιά που μπορούν να παρατηρηθούν από το t1 στο t2, και πώς αυτές οι αλλαγές σχετίζονται με την ευθραυστότητα;

Μέθοδοι: (NCT05837728), περιλαμβάνει διεπαγγελματικές ομάδες εγγεγραμμένων νοσηλευτών, φυσιοθεραπευτών και εργοθεραπευτών που διενεργούν αξιολογήσεις των αναγκών υγείας. Οι αξιολογήσεις αυτές διενεργήθηκαν αρχικά κατά την έναρξη και ξανά μετά από πέντε μήνες. Το δείγμα αποτελείται από 40 ηλικιωμένους ενήλικες που ζουν στο σπίτι τους, ηλικίας 75 ετών και άνω, οι οποίοι έχουν υποβάλει αίτηση για δημοτικές υπηρεσίες υγείας και περίθαλψης στη Νορβηγία. Η ανάλυση των δεδομένων αποτελείται από περιγραφικά στατιστικά στοιχεία, απλές δοκιμές και την παρουσίαση διαγραμμάτων και συντελεστών συσχέτισης.

Επισκόπηση προκαταρκτικών ευρημάτων:

Κατάθλιψη και αδυναμία:

- Αρχική κατάσταση (t1): εντοπίστηκαν 13 συμμετέχοντες με κατάθλιψη, 5 πολύ καταθλιπτικοί και 8 καταθλιπτικοί.
- Πέντε μήνες αργότερα (t2): μεταξύ αυτών των 13, βελτίωση (7), αμετάβλητη (5), επιδείνωση (1) και νέες περιπτώσεις (6).
- Επίπεδα αδυναμίας μεταξύ των ατόμων με βελτιωμένη κατάθλιψη: βελτιωμένη (2), επιδεινωμένη (3) και αμετάβλητη (2). Οι υπόλοιποι συμμετέχοντες διατήρησαν σταθερά τα επίπεδα ευθραυστότητας καθ' όλη τη διάρκεια της μελέτης.

Μοναξιά και αδυναμία:

- Αρχική γραμμή (t1): 2 συμμετέχοντες χαρακτηρίστηκαν ως πολύ μοναχικοί και 6 ήταν οριακά μοναχικοί. Σημείωση: το "οριακά μοναχικός" αναφέρεται στις βαθμολογίες στο όριο μεταξύ του "μοναχικού" και του "όχι μοναχικού".
- Πέντε μήνες αργότερα (t2): το επίπεδο μοναξιάς βελτιώθηκε και στους 8 συμμετέχοντες, αλλά υπήρξε 1 νέα περίπτωση.
- Επίπεδα αδυναμίας μεταξύ αυτών των συμμετεχόντων: επιδεινώθηκε (3), παρέμεινε αμετάβλητο (5) και βελτιώθηκε (1).

Βασικές πληροφορίες:

- Κατάθλιψη και μοναξιά: υπήρξαν αξιοσημείωτες βελτιώσεις και στους δύο τομείς, αναδεικνύοντας τα οφέλη των κοινωνικών δραστηριοτήτων και των υπηρεσιών υποστήριξης που βασίζονται στην κοινότητα χωρίς αποκλεισμούς.
- Αδυναμία: Το μικτό αποτέλεσμα στα επίπεδα ευθραυστότητας υποδηλώνει μια πολύπλοκη αλληλεπίδραση μεταξύ ψυχικής υγείας και σωματικής ευεξίας.
- Η εμφάνιση νέων περιπτώσεων κατάθλιψης και μοναξιάς αναδεικνύει τη συνεχή ανάγκη για ολοκληρωμένη συνεχή υποστήριξη.

Αναστοχασμός: Η έρευνά μας έδωσε πληροφορίες σχετικά με τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ηλικιωμένοι κατά την επαφή τους με τις κοινότητές τους. Οι προκλήσεις αυτές ρίχνουν φως στους παράγοντες που εμποδίζουν την ικανότητα των ηλικιωμένων να συνδεθούν με άλλους, τονίζοντας την ανάγκη για περαιτέρω έρευνα και στοχευμένες λύσεις. Υποστηρίζουμε την εφαρμογή εξατομικευμένων σχεδίων φροντίδας που είναι προσαρμόσιμα και προσαρμοσμένα ειδικά για την κάλυψη των ατομικών αναγκών, διασφαλίζοντας ότι όλοι οι ηλικιωμένοι ενήλικες μπορούν να επωφεληθούν πλήρως από τις πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στη βελτίωση της ένταξής τους στην κοινωνία. Αν και η οργάνωση κοινωνικών δραστηριοτήτων είναι εγγενώς πολύτιμη, η παροχή πρόσβασης σε ολοκληρωμένες υπηρεσίες υγείας είναι εξίσου σημαντική. Μαζί, οι προσπάθειες αυτές συμβάλλουν στη δημιουργία ενός πιο περιεκτικού και υποστηρικτικού περιβάλλοντος για τα ηλικιωμένα μέλη της κοινότητάς μας.

Marion Scheider-Yilmaz, Εργαστήριο PACTE, Πανεπιστήμιο Grenoble Alpes, Γαλλία

Η κοινωνική ένταξη των ηλικιωμένων με μια ματιά. Design citoyen: ένα συμμετοχικό ερευνητικό πρόγραμμα με ηλικιωμένους ενήλικες

Ιστορικό: Στη Γαλλία και αλλού αναπτύσσεται επί του παρόντος ένα ευρύ φάσμα συμμετοχικών προσεγγίσεων και ερευνητικών έργων με τη συμμετοχή ηλικιωμένων. Ενώ η συμμετοχή των ηλικιωμένων στην έρευνα και στα έργα που τους αφορούν άμεσα έχει γίνει κοινός στόχος, συχνά δεν δίνεται επαρκής προσοχή στη συμμετοχή διαφορετικών ομάδων και προφίλ. Κατά συνέπεια, οι συμμετοχικές προσεγγίσεις τείνουν να εμπλέκουν πολύ ομοιογενείς ομάδες, διαιωνίζοντας έτσι την αορατότητα άλλων (π.χ. ηλικιωμένοι μετανάστες, ηλικιωμένες γυναίκες, ηλικιωμένοι ενήλικες με αναπηρία).

Στόχος: Αυτό το ερευνητικό έργο αποσκοπεί στην ανάπτυξη μιας συμμετοχικής μεθόδου που εμπλέκει μια ποικιλία προφίλ ηλικιωμένων στις τοπικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Αρχικά, το πρωτότυπο της μεθόδου δοκιμάζεται σε μια πειραματική τοποθεσία (T1) και στη συνέχεια θα δοκιμαστεί περαιτέρω σε οκτώ επιπλέον τοποθεσίες σε όλη τη Γαλλία από μια ομάδα ερευνητών (T2). Η μέθοδος θα αξιολογηθεί τελικά από τους εμπλεκόμενους ερευνητές χρησιμοποιώντας ένα κοινό πλαίσιο αξιολόγησης και θα μεταφραστεί σε μια εργαλειοθήκη.

Ερευνητικά ερωτήματα:

- Διαφέρουν τα αποτελέσματα της συμμετοχικής διαδικασίας ανάλογα με τις ομάδες ηλικιωμένων που συμμετέχουν;

- Η διαμόρφωση μιας μεθόδου που να στοχεύει στις πιο αποκλεισμένες ομάδες ηλικιωμένων οδηγεί σε μεγαλύτερη συμμετοχικότητα στη συμμετοχική έρευνα και, τελικά, στη διαδικασία λήψης αποφάσεων;

Μέθοδοι: Το ερευνητικό έργο περιλαμβάνει την ανάπτυξη και δοκιμή μιας συμμετοχικής μεθόδου κατά την οποία οι συμμετέχοντες σχεδιάζουν και παρουσιάζουν συγκεκριμένες λύσεις σε βασικούς τοπικούς φορείς και υπεύθυνους λήψης αποφάσεων. Συγκροτούνται δύο ομάδες: η μία με ηλικιωμένους ενήλικες που συμμετέχουν έντονα σε κοινωνικές και πολιτικές δραστηριότητες και η άλλη με ηλικιωμένους ενήλικες που συνήθως συμμετέχουν λιγότερο ή καθόλου σε τέτοιες δραστηριότητες. Η προσέγγιση χρησιμοποιεί ένα σύνολο εργαλείων χωρίς αποκλεισμούς για να βοηθήσει τις ομάδες να πραγματοποιήσουν μια τοπική διάγνωση και να αναπτύξουν λύσεις για τα προβλήματα που εντοπίστηκαν. Στη συνέχεια, η μέθοδος περιγράφηκε λεπτομερώς σε μια εργαλειοθήκη και αναπαράχθηκε από διάφορες ερευνητικές ομάδες σε όλη τη Γαλλία.

Επισκόπηση προκαταρκτικών ευρημάτων:

- Η ποικίλη συμμετοχή οδηγεί σε ποικίλα αποτελέσματα: Η προκαταρκτική δοκιμή της συμμετοχικής μεθόδου δείχνει ότι τα αποτελέσματα της συμμετοχικής διαδικασίας διαφέρουν σημαντικά ανάλογα με την ποικιλομορφία των ομάδων ηλικιωμένων που συμμετέχουν. Ομάδες με διαφορετικό υπόβαθρο και επίπεδα συμμετοχής σε κοινωνικές και πολιτικές δραστηριότητες παρέχουν ξεχωριστές προοπτικές και λύσεις, αναδεικνύοντας τη σημασία της συμμετοχικότητας στη συμμετοχική έρευνα.

- Ενισχυμένη συμμετοχικότητα μέσω στοχευμένων μεθόδων: Η μέθοδος που σχεδιάστηκε για να συμπεριλάβει τις πιο αποκλεισμένες ομάδες ηλικιωμένων ενηλίκων - όπως οι ηλικιωμένοι μετανάστες, οι ηλικιωμένες γυναίκες και οι ηλικιωμένοι ενήλικες με αναπηρία - καταδεικνύει μεγαλύτερο επίπεδο συμμετοχικότητας τόσο στην ερευνητική διαδικασία όσο και στα αποτελέσματα της λήψης αποφάσεων. Αυτή η στοχευμένη προσέγγιση φέρνει αποτελεσματικά τις περιθωριοποιημένες φωνές στις τοπικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

- Αποτελεσματική χρήση εργαλείων και συμβουλών χωρίς αποκλεισμούς: Τα εργαλεία χωρίς αποκλεισμούς που χρησιμοποιούνται στη συμμετοχική μέθοδο έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικά στο να επιτρέπουν στους ηλικιωμένους να διεξάγουν τοπικές διαγνώσεις και να αναπτύξουν συγκεκριμένες λύσεις. Τα εργαλεία αυτά διευκολύνουν τη συμμετοχή και διασφαλίζουν ότι όλοι οι συμμετέχοντες, ανεξάρτητα από το προηγούμενο επίπεδο συμμετοχής τους στα κοινά, μπορούν να συνεισφέρουν ουσιαστικά στο έργο.

- Επεκτασιμότητα και δυνατότητα αναπαραγωγής της μεθόδου: Η επιτυχής αναπαραγωγή της συμμετοχικής μεθόδου σε πολλές τοποθεσίες σε όλη τη Γαλλία υποδηλώνει ότι η μέθοδος είναι επεκτάσιμη και μπορεί να προσαρμοστεί σε διαφορετικά πλαίσια. Το κοινό πλαίσιο αξιολόγησης και η εργαλειοθήκη που αναπτύχθηκαν μέσω αυτής της έρευνας παρέχουν μια τυποποιημένη προσέγγιση που μπορεί να χρησιμοποιηθεί από

διάφορες ερευνητικές ομάδες, εξασφαλίζοντας συνεπή διασταυρούμενη ανάλυση των τοπικών αποτελεσμάτων.

Αναστοχασμός: Τα ευρήματα αυτού του ερευνητικού έργου υπογραμμίζουν την κρίσιμη σημασία της ποικιλομορφίας και της συμμετοχικότητας στις συμμετοχικές προσεγγίσεις που αφορούν ηλικιωμένους. Επιδιώκοντας ενεργά να συμπεριλάβει μια ποικιλία προφίλ ηλικιωμένων ενηλίκων, ιδίως εκείνων που συχνά περιθωριοποιούνται, το έργο όχι μόνο εμπλουτίζει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων με ποικίλες προοπτικές, αλλά διασφαλίζει επίσης ότι ενισχύονται οι φωνές εκείνων που συνήθως δεν ακούγονται. Η επιτυχία των εργαλείων και μεθόδων χωρίς αποκλεισμούς στην εμπλοκή συμμετεχόντων με διαφορετικό υπόβαθρο και επίπεδο συμμετοχής στα κοινά αναδεικνύει τη δυνατότητα προσαρμογής και κλιμάκωσης αυτών των προσεγγίσεων σε διαφορετικά πλαίσια.

Βιβλιογραφία:

Vial, S., (2017), *Le design*, Presses Universitaires de France, <https://doi.org/10.3917/puf.vial.2017.01>

Viriot Durandal, JP., Moulaert, T., Scheider-Yilmaz, M., (eds.), (2024), *Ageing in communities and territories*, *Retraite et Société*, Special English issue n°1, CNAV, <https://doi.org/10.3917/rs1.hs1.0010>

Scheider-Yilmaz, M., Viriot Durandal, J-P., Fougeyrollas, P., (eds.), (2023), *Citoyenneté et droits humains : réflexions croisées entre le handicap et le vieillissement [Citizenship and Human Rights: Cross Perspectives on Disability and Ageing]*, *Aequitas - Journal of human development, disability, and social change*, n°29, 140 p.

<https://www.erudit.org/fr/revues/aequitas/2023-v29-n2-aequitas08962/>

Scheider-Yilmaz, M., (2022), *Citoyenneté engée et autonomie : le cas de la participation des personnes handicapées et des personnes âgées dans les Conseils Départementaux de la Citoyenneté et de l'Autonomie [Ενεργός ιθαγένεια και αυτονομία: η συμμετοχή ατόμων με αναπηρία και ηλικιωμένων ενηλίκων στα Conseils Départementaux de la Citoyenneté et de l'Autonomie]*, διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο της Λωρραίνης, 392 <https://www.theses.fr/2022LORR0223>

Charles Waldegrave, Giang Nguyen, Monica Mercury, Catherine Love, Chris Cunningham, The Family Centre Social Policy Research Unit, Lower Hutt, Wellington, Νέα Ζηλανδία

Συμμετοχικές προσεγγίσεις με τις αυτόχθονες κοινότητες για τη βελτίωση των πολιτικών απαντήσεων

Στόχος

Η παρούσα έρευνα αποσκοπεί στην παροχή συνδημιουργημένων ποιοτικών και ποσοτικών πληροφοριών σχετικά με την ευημερία και τη συμμετοχή των ηλικιωμένων Μαορί της Νέας Ζηλανδίας για τη διαμόρφωση πολιτισμικά κατάλληλων πολιτικών, τον περιβαλλοντικό σχεδιασμό και τις πολιτισμικά ανταποκρινόμενες υπηρεσίες. Ο συγκεκριμένος στόχος της παρουσίασης ήταν να περιγράψει την πτυχή της έρευνας που διεξήχθη για την ανάπτυξη αυθεντικών kaumātua κοινωνικοοικονομικών μέτρων (και κλιμάκων) μέσω συναντήσεων συνδημιουργίας που σχεδιάστηκαν για να ξεπεράσουν την προκατάληψη των δυτικών παραδοχών και επικεντρώθηκαν κεντρικά στις αξίες και τις έννοιες της ευημερίας των Μαορί. Αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης μελέτης με τίτλο: Tai Kaumātuatanga Older Māori Wellbeing and Participation: Ageing Well National Science Challenge στη Νέα Ζηλανδία.

Ο σκοπός της ανάπτυξης κοινωνικών μέτρων που βασίζονται σε πολιτισμικά κριτήρια ήταν επειδή οι τρέχουσες κλίμακες δεικτών που χρησιμοποιούνται για την παροχή στοιχείων για τη χάραξη πολιτικής και την ανάπτυξη υπηρεσιών είναι δυτικές και δεν αντικατοπτρίζουν βασικές πτυχές των αξιών των Μαορί. Ενώ ορισμένες πτυχές της μοναξιάς, των διακρίσεων και της κοινωνικής σύνδεσης, για παράδειγμα, είναι καθολικές, άλλες πτυχές είναι πολιτισμικά συγκεκριμένες. Οι ηλικιωμένοι Māori εκτιμούν την πνευματικότητα, τους συλλογικούς τρόπους σκέψης και δράσης και τις γενεαλογικές συνδέσεις ως πρωταρχικούς τρόπους ύπαρξης που έρχονται σε αντίθεση με τη δυτική εστίαση στην εκκοσμίκευση, τον ατομικισμό και τις πυρηνικές οικογενειακές δομές. Οι δυτικές κλίμακες αντικατοπτρίζουν φυσικά τους πολιτισμούς από τους οποίους έχουν προκύψει, και έτσι τα στοιχεία που παράγουν για τη χάραξη πολιτικής, για παράδειγμα, είναι κατάλληλα για τις δυτικές κοινωνίες, αλλά δεν καταγράφουν τις μοναδικές ειδικές πτυχές των Μαορί, όπως π.χ. η μοναξιά, η ευημερία ή ακόμη και οι διακρίσεις. Εάν τα στοιχεία δεν καταγράφονται, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής και όσοι αναπτύσσουν υπηρεσίες συχνά απλώς επικεντρώνονται στα στοιχεία που έχουν μπροστά τους και οι μοναδικές πολιτισμικές πτυχές αγνοούνται. Αυτό μπορεί να εξηγήσει γιατί τα αποτελέσματα για τις μη δυτικές ομάδες, και ιδιαίτερα για τους ιθαγενείς, είναι συχνά λιγότερο επιτυχημένα από ό,τι για τις κύριες δυτικές ομάδες.

Μεθοδολογία

Χρησιμοποιήθηκε μια ποιοτική μεθοδολογία συν-δημιουργίας με τους ηλικιωμένους Μαορί για την κατασκευή μιας κλίμακας δεικτών ευημερίας των ηλικιωμένων Μαορί που

αντανακλούσε τις απόψεις και τις εμπειρίες τους. Πρόκειται για έναν από τους έξι δείκτες που αναπτύσσονται. Οι άλλες κλίμακες επικεντρώνονται στη μοναξιά, την κοινωνική σύνδεση, τις διακρίσεις, την κακοποίηση και την ευημερία της γειτονιάς.

Οι συναντήσεις συν-δημιουργίας με τους ηλικιωμένους Μαορί πραγματοποιήθηκαν σε όλη την Αοτεαρόα (λέξη Μαορί για τη Νέα Ζηλανδία) με οκτώ διαφορετικές ομάδες ηλικιωμένων Μαορί. Αυτές καθοδηγήθηκαν από ερευνητές Μαορί που ήταν μέλη της ερευνητικής ομάδας. Τα ηui ήταν συμμετοχικά και πραγματοποιήθηκαν με τον τρόπο των Μαορί, εκφράζοντας τις αξίες και τους τρόπους με τους οποίους κάνουν τα πράγματα. Κάθε ομάδα περιελάμβανε: Karakia και mihi (ευλογία και ομιλία καλωσορίσματος)- Waiata tautoko (τραγούδι υποστήριξης)- Mihimihi Whakawhanaungatanga (συστάσεις για το ποιοι είστε)- Manaakitanga (φιλοξενία)- Hui Kōrero - (προώθηση και ενθάρρυνση του ανοιχτού διαλόγου), Wānanga Kōrero - (Συγκέντρωση ιδεών και mātauranga (γνώση) - καταγράφεται με τη συγκατάθεση); Poroporoaki (Σκέψεις κλεισίματος, προβληματισμός και ευχαριστίες); Kōha (ένα δώρο για το χρόνο τους); Waiata και karakia ano (Τραγούδι και ευλογία).

Το Kaupara, ή αλλιώς το επίκεντρο, του ηui αφορούσε την ευημερία και την ποιότητα ζωής. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να μοιραστούν την ευτυχία και την ασφάλεια που τους δίνει ποιότητα ζωής ή ευημερία. Κλήθηκαν να μοιραστούν τα βασικά πράγματα που τους έδιναν ευτυχία ως ηλικιωμένοι Māori. Τι είναι αυτό που κάνει τους ίδιους και άλλους Māori της ηλικίας τους ή μεγαλύτερης ηλικίας να αισθάνονται ασφάλεια και άνεση; Τι μειώνει την ευτυχία τους; Ποια είναι τα πράγματα που τους κάνουν να αισθάνονται ανασφαλείς και άβολα; Τι δίνει σε αυτούς και σε άλλους ηλικιωμένους Māori φίλους και συγγενείς μια αίσθηση ολοκλήρωσης; Οι απαντήσεις καταγράφηκαν (με άδεια) και θεματοποιήθηκαν. Τα πρωταρχικά θέματα αναπτύχθηκαν σε ερωτήσεις για τη δημιουργία μιας αρχικής κλίμακας ευημερίας των ηλικιωμένων Māori.

Η συνδημιουργηθείσα κλίμακα ευημερίας των ηλικιωμένων Μαορί, μαζί με τις άλλες παρόμοιες κοινωνικές κλίμακες που αναφέρονται παραπάνω, τοποθετήθηκαν στη συνέχεια σε ένα ερωτηματολόγιο το οποίο χορηγήθηκε σε ένα εθνικό τυχαίο δείγμα 2.000 και πλέον Μαορί 50 ετών και άνω. Κατά την ανάλυση των αποτελεσμάτων, μπορέσαμε να ελέγξουμε τις κλίμακες για στατιστική αξιοπιστία και εγκυρότητα. Έτσι, ένα συμμετοχικό κομμάτι της έρευνας που δημιουργήθηκε από κοινού, μπόρεσε να ελεγχθεί με ποσοτικές μεθόδους όσον αφορά την καταλληλότητά του να χρησιμοποιηθεί ως κλίμακα δείκτη, στην προκειμένη περίπτωση, ως κλίμακα ευημερίας.

Ευρήματα

Οι απαντήσεις που συνδιαμορφώθηκαν ήταν θεματικές και 12 ερωτήσεις που αντανακλούσαν τις πιο επαναλαμβανόμενες θεματικές αναπτύχθηκαν για την κλίμακα ευεξίας. Αυτά ήταν τα ποιοτικά ευρήματα αυτής της μελέτης. Τρία παραδείγματα από τις δώδεκα ερωτήσεις που προέκυψαν κατά την ανάλυση, για παράδειγμα, ήταν τα εξής

- Είμαι καλά συνδεδεμένος με το Te Ao Māori (τον κόσμο των Μαορί)

Συμφωνώ απόλυτα/Συμφωνώ/Διαφωνώ/Διαφωνώ απόλυτα

- Απολαμβάνω μια waīgua (πνευματική) σύνδεση στη ζωή μου

Συμφωνώ απόλυτα/Συμφωνώ/Διαφωνώ/Διαφωνώ απόλυτα

- Αισθάνομαι ότι με σέβονται και ότι μπορώ να συνεισφέρω στην whānau (εκτεταμένη οικογένεια) και την κοινότητά μου

Συχνά/Μερικές φορές/Όχι συχνά/Ποτέ

Στη συνέχεια, οι 12 ερωτήσεις της κλίμακας ευημερίας των ηλικιωμένων Μαορί που δημιουργήθηκε από κοινού, δοκιμάστηκαν για την αξιοπιστία και την εγκυρότητα τους σε μια έρευνα με ένα εθνικό τυχαίο δείγμα 2.000 και πλέον ηλικιωμένων Μαορί. Τα αποτελέσματα έδειξαν υψηλές βαθμολογίες, σημαντικά πάνω από το όριο, χρησιμοποιώντας το Cronbach's Alpha, κατά τον έλεγχο της εσωτερικής συνοχής και αξιοπιστίας με βαθμολογία 0,843 για τις 12 ερωτήσεις. Οι βαθμολογίες της επιβεβαιωτικής ανάλυσης παραγόντων ήταν επίσης ισχυρές. Χρησιμοποιώντας το πακέτο R lavaan. Όλες οι ερωτήσεις, εκτός από δύο, είχαν βαθμολογία παραγοντικής φόρτισης πολύ πάνω από 0,4, επτά ερωτήσεις ήταν πάνω από 0,5 και τρεις πολύ πάνω από 0,7, αποδεικνύοντας την εγκυρότητα των κλιμάκων.

Σημασία: Η σημασία αυτής της έρευνας έγκειται στο ότι ανέπτυξε μια καινοτόμο μεθοδολογία για την αξιοποίηση της γνώσης των ανθρώπων για τους οποίους δημιουργήθηκαν οι κλίμακες, ώστε να επινοηθούν εργαλεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την τεκμηρίωση της χάραξης πολιτικής και την παροχή υπηρεσιών για τους δικούς τους ανθρώπους. Με την ανάπτυξη από κοινού με τις κοινότητες αυτές δημιουργούμενων μέτρων κοινωνικών δεικτών που περιλαμβάνουν τις γνώσεις και την εμπειρία τους σχετικά με την ποιότητα ζωής στις κοινότητές τους, μπορούν να παρασχεθούν οξύτερα αποδεικτικά στοιχεία για τη χάραξη πολιτικής χωρίς αποκλεισμούς και την παροχή υπηρεσιών. Η τυποποιημένη διεθνής κλίμακα καταγράφει τις καθολικές πτυχές της μοναξιάς, αλλά όχι τις σημαντικές πολιτισμικά ειδικές πτυχές.

Βιβλιογραφία:

Cogburn, C. (2019). Πολιτισμός, φυλή και υγεία: Κουλτούρα, πολιτισμός και πολιτισμός: επιπτώσεις στις φυλετικές ανισότητες και την υγεία του πληθυσμού. *The Millbank Quarterly*, 97(3), 736-761.

Hitti, A., Mulvey, K., & Melanie, K. (2011). Κοινωνικός αποκλεισμός και πολιτισμός: Ο ρόλος των ομαδικών κανόνων, της ομαδικής ταυτότητας και της δικαιοσύνης. *Anales de Psicología*, 27(3), 587-599, Ειδικό τεύχος "Προκατάληψη: Κοινωνικοαναπτυξιακές προοπτικές"

Love, C. (2006) "Maori Perspectives on Collaboration Colonisation in Contemporary Aotearoa/New Zealand Child and Family Welfare Policies and Practices" στο Cameron, G. & Freymond, N. (Eds) "Towards Positive Systems of Child and Family Welfare: International

Comparisons of Child Protection, Family Service and Community Caring Systems". Τορόντο: Τορόντο: University of Toronto Press (σ. 237-268).

Pihama, L. (2001). *Tihei mauri ora Honoring our voices: Mana wahine ως θεωρητικό πλαίσιο kaupapa Māori*. Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή. Auckland, NZ: The University of Auckland.

Raleigh, V., & Holmes, J. (2021). Η υγεία των ατόμων που ανήκουν σε εθνικές μειονοτικές ομάδες στην Αγγλία. The King's Fund. <https://www.kingsfund.org.uk/publications/health-people-ethnic-minoritygroups-england>

Smith, L. (1999). *Αποαποικιοποίηση των μεθοδολογιών: Η έρευνα και οι αυτόχθονες πληθυσμοί*. Νέα Υόρκη και Dunedin: Otago University Press: Zed Books & Otago University Press.

Waldegrave, C., Cunningham, C., Love, C., Nguyen, G. και Mercury. M. (2023) Co-creating culturally nuanced social measures with Indigenous elders. Στο A. Urbaniak και A. Wanka (Eds.) *Routledge International Handbook of Participatory Approaches in Ageing Research*. DOI: 10.4324/9781003254829

Waldegrave, C., και Mercury. M. (2023) Co-creating research: Οι παράλληλες συζητήσεις των συν-ερευνητών. Στο A. Urbaniak και A. Wanka (επιμ.) *Routledge International Handbook of Participatory Approaches in Ageing Research*. DOI: 10.4324/9781003254829

Wang, Y., Chen, X., Chen, W., Zhang, Z., Zhou, Y., & Jia, Z. (2020). Εθνικότητα και ανισότητες στην υγεία: Μια εμπειρική μελέτη με βάση την έρευνα της Κίνας για την κοινωνική αλλαγή (CSSC) του 2010 στη Δυτική Κίνα. *BMC Public Health*, 20(637), 1-12. <https://doi.org/10.1186/s12889-020-08579-8>.

Ομάδα εργασίας 3

WG 3

Technology and
Innovation

Η ομάδα εργασίας 3 (WG3) απευθύνεται σε ενήλικες μεγαλύτερης ηλικίας που μπορεί να αισθάνονται ότι έχουν μείνει πίσω στον σημερινό ψηφιακό κόσμο. Αυτό περιλαμβάνει άτομα που μπορεί να δυσκολεύονται με τη χρήση υπολογιστών, smartphones ή του διαδικτύου, καθώς και άτομα που μπορεί να μην έχουν τις απαραίτητες συσκευές ή το λογισμικό για να ασχοληθούν αποτελεσματικά με την τεχνολογία. Η WG3 εργάζεται για να συμβάλει διασφαλίζοντας ότι ο ψηφιακός μετασχηματισμός θα περιλαμβάνει και τους ηλικιωμένους. Οι Arlind Reuter & Peter Enste με τον Alexander Kucharski ηγούνται αυτής της ομάδας και οργάνωσαν τη σύνοδο της WG 3 στην Κρακοβία. Οι ακόλουθοι ομιλητές παρουσίασαν κατά τη διάρκεια αυτής της

συνεδρίας: Leen Broeckx, Sonay Caner-Yildirim, Cecilia Sik-Lanyi, María-Trinidad Herrero, Krzysztof Klincewicz, Arlind Reuter και Alexander Kucharski.

Leen Broeckx, LiCalab, Βέλγιο

LiCalab (Living and Care Lab) - βιώσιμη συμμετοχή των χρηστών μέσω της προσέγγισης του living lab

Κύριο ερευνητικό ερώτημα/στόχος

Στο εναρκτήριο συνέδριο του PAARnet, η LiCalab παρουσίασε την προσέγγιση του "ζωντανού εργαστηρίου" για τη συμμετοχή στην έρευνα σχετικά με την τεχνολογία και την καινοτομία στον τομέα της περίθαλψης.

Ο κύριος στόχος του LiCalab είναι να υποστηρίξει οργανισμούς και εταιρείες να αναπτύξουν καινοτομίες στον τομέα της περίθαλψης με τη συμμετοχή του τελικού χρήστη (πολίτες, επαγγελματίες του τομέα της περίθαλψης και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη), από την αρχή της ανάπτυξης μέχρι την εισαγωγή στην αγορά.

Μέθοδοι

Τα "ζωντανά εργαστήρια" μπορούν να οριστούν ως ανοικτά συστήματα καινοτομίας στα οποία οι ενδιαφερόμενοι φορείς συμβάλλουν στη διερεύνηση, τη συνδημιουργία, την αξιολόγηση και την αναβάθμιση λύσεων για τη δημιουργία βιώσιμου αντίκτυπου σε πραγματικές συνθήκες (Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ζωντανών Εργαστηρίων (ENoLL), 2023).

Η LiCalab είναι μια ερευνητική ομάδα του Πανεπιστημίου Εφαρμοσμένων Επιστημών Thomas More στη Φλάνδρα του Βελγίου. Για την οικοδόμηση ενός βιώσιμου τοπικού οικοσυστήματος καινοτομίας, το LiCalab έχει αναπτύξει μια μεγάλη κοινότητα χρηστών.

Η δημιουργία και η διατήρηση μιας κοινότητας χρηστών, που αναφέρεται επίσης ως "ομάδα χρηστών", έχει πολλά οφέλη για τους προγραμματιστές, τους ερευνητές και τους ίδιους τους πολίτες.

Ευρήματα

Λίγο πάνω από το 60% του πάνελ των χρηστών ανήκει στην ηλικιακή ομάδα των 60 ετών και άνω.

Η εμπλοκή των ηλικιωμένων από την αρχή της διαδικασίας καινοτομίας είναι επωφελής για όλους. Για τους ερευνητές, αυτή η συμμετοχική προσέγγιση δίνει πολύ πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με το πλαίσιο χρήσης. Και ο τελικός χρήστης (ο ηλικιωμένος ή ο ασθενής) έχει την ευκαιρία να συμβάλει σε μια διαδικασία σχεδιασμού ως ειδικός της καθημερινότητάς του. Ο απώτερος στόχος είναι να σχεδιαστεί το καινοτόμο προϊόν προσαρμοσμένο στις ανάγκες και τις προσδοκίες του τελικού χρήστη.

Η έρευνα των χρηστών στο εργαστήριο διαβίωσης γεφυρώνει τις εταιρείες, τους οργανισμούς φροντίδας και τους ηλικιωμένους. Εξακολουθεί να υπάρχει ένα κενό και οι ενδιαφερόμενοι δεν βρίσκονται πάντα στην ίδια σελίδα.

Παίρνοντας τους ηλικιωμένους μαζί τους σε αυτό το ταξίδι της καινοτομίας στη φροντίδα, μαθαίνουν νέα πράγματα για διάφορα είδη βοηθημάτων και εργαλείων. Μεγάλη προσοχή δίνεται στην ψηφιακή ένταξη. Ο καθένας πρέπει να συμμετέχει και να εκτελεί μια δοκιμή πραγματικής ζωής μιας συγκεκριμένης ψηφιακής εφαρμογής, ένα σχέδιο βήμα προς βήμα, προσωπική καθοδήγηση και γραφείο βοήθειας εξασφαλίζονται από τον υπεύθυνο του πάνελ.

Δύο σημαντικοί παράγοντες συμβάλλουν στη βιωσιμότητα της LiCalab. Και αυτοί είναι η υψηλή ποιότητα των δραστηριοτήτων έρευνας και καινοτομίας και, δεύτερον, η στρατηγική για τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών. Τα βήματα αυτά περιγράφονται εκτενέστερα στον χάρτη πορείας για τη δημιουργία ενός βιώσιμου ζωντανού εργαστηρίου που ανέπτυξε το LiCalab για το έργο ACSELL (ACSELL, 2023).

Η LiCalab επενδύει καθημερινά στην ενεργή πρόσληψη μεμονωμένων χρηστών για συγκεκριμένα έργα και αυτό συνδυάζεται με δραστηριότητες δημιουργίας κοινότητας σε μακροπρόθεσμη βάση, όπου η ομάδα χρηστών μπορεί να συναντηθεί και να κοινωνικοποιηθεί.

Κατά τη συλλογή ατομικών δεδομένων, είναι σημαντικό να δημιουργείται ένας ασφαλής χώρος, τόσο κατά τη διαπροσωπική αλληλεπίδραση όσο και κατά τη διαδικτυακή διαχείριση της βάσης δεδομένων. Οι διαχειριστές του πάνελ είναι οι φύλακες των δεδομένων της κοινότητας των χρηστών. Ο προσεκτικός χειρισμός των προσωπικών πληροφοριών των

συμμετεχόντων, είναι το κλειδί για την οικοδόμηση μιας σχέσης εμπιστοσύνης. Τα μέλη του πάνελ είναι σε θέση να κάνουν επιλογές με πραγματικά ενημερωμένο και ανεξάρτητο τρόπο, ενημερώνοντάς τα με διαφάνεια και χρησιμοποιώντας εύκολα κατανοητές λέξεις.

Τα μέλη της κοινότητας απολαμβάνουν να έρχονται στις ερευνητικές δραστηριότητες, δηλώνοντας πράγματα όπως: "Είναι κάτι θετικό στη ζωή μου. Έχω καλά συναισθήματα γι' αυτό." και "Όταν έρχομαι στις δραστηριότητες του LiCalab, αισθάνομαι πάντα σαν στο σπίτι μου.". Η κοινότητα χρηστών του LiCalab παρουσιάζει σαφώς υψηλά εσωτερικά και αλτρουιστικά κίνητρα. Οι συμμετέχοντες λαμβάνουν επίσης ένα ευχαριστήριο μήνυμα και ένα μικρό κίνητρο, όπως μια δωροεπιταγή βιβλίου, ως εκτίμηση για το χρόνο και την προσπάθειά τους.

Η LiCalab υπερασπίζεται τον ανθρωποκεντρικό σχεδιασμό στους τομείς της ιατρικής περίθαλψης, της αποκατάστασης, της τεχνολογίας περίθαλψης, της υποβοηθούμενης διαβίωσης, της ενεργού και υγιούς γήρανσης και της ψυχικής υγείας. Η LiCalab διερευνά και επικυρώνει νέα προϊόντα και υπηρεσίες μέσω συμμετοχικών προσεγγίσεων, όπως συνεδρίες συν-δημιουργίας και πιλοτικές δοκιμές σε πραγματικές συνθήκες. Και αυτό με πρωτόκολλα υψηλής ποιότητας. Και πάντα με κεντρικό ρόλο για τον χρήστη.

Βιβλιογραφία

- ACSELL (2023). Δημιουργία ενός εργαστηρίου βιώσιμης διαβίωσης. <https://projects2014-2020.interregeurope.eu/acsell/library/>
- Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ζωντανών Εργαστηρίων (ENoLL) (2023, 5 Σεπτεμβρίου). Σχετικά με εμάς. <https://enoll.org/about-us/>

Sonay Caner-Yildirim, Erzincan Binali Yildirim Üniversitesi, Τουρκία

Ενδυνάμωση ενός ηλικιωμένου ενήλικου επιζώντος καταστροφών και παρόχου υποστήριξης: στην Τουρκία

Κύριο ερευνητικό ερώτημα/στόχος:

Αυτή η μεμονωμένη μελέτη περίπτωσης εξετάζει την επίδραση μιας πρωτοβουλίας τεχνολογικής καθοδήγησης διάρκειας ενός έτους σε έναν 66χρονο ειδικό ψυχικής υγείας, ο οποίος όχι μόνο επέζησε από τους καταστροφικούς σεισμούς στην Τουρκία στις 6 Φεβρουαρίου 2023, αλλά και προσφέρθηκε εθελοντικά να παράσχει υποστήριξη σε ένα ψυχοκοινωνικό πρόγραμμα μετά την καταστροφή. Η έρευνα χρησιμοποιεί μια συμμετοχική και διαγενεακή προσέγγιση για να διερευνήσει την αποτελεσματικότητα της εξατομικευμένης τεχνολογικής καθοδήγησης στην προώθηση της ψηφιακής ένταξης μεταξύ των ηλικιωμένων ενηλίκων υπό αυτές τις εξαιρετικές συνθήκες. Ο μοναδικός διπλός ρόλος του συμμετέχοντα ως επιζώντα και ως επαγγελματία ψυχικής υγείας συμβάλλει σε ένα πρόσθετο επίπεδο πολυπλοκότητας στη μελέτη. Επικεντρώνοντας σε αυτό το ιδιαίτερο

πλαίσιο, η έρευνα στοχεύει να προσθέσει στο διευρυνόμενο σώμα γνώσεων σχετικά με την ψηφιακή επάρκεια μεταξύ των ηλικιωμένων ενηλίκων. Επιπλέον, διαφοροποιείται από προηγούμενες μελέτες που έχουν διερευνήσει τον αντίκτυπο της διαγενεακής μάθησης και των συμμετοχικών ερευνητικών μεθόδων στον ψηφιακό γραμματισμό αυτής της ηλικιακής ομάδας (π.χ. Cheng et al., 2021- Lee & Kim, 2018).

Μέθοδοι

Η έρευνα χρησιμοποιεί μια ενιαία μεθοδολογία μελέτης περίπτωσης, χρησιμοποιώντας τόσο ημιδομημένες συνεντεύξεις όσο και τυποποιημένα ερωτηματολόγια για τη συλλογή δεδομένων σχετικά με τις εμπειρίες και τα αποτελέσματα των συμμετεχόντων. Κατά τη διάρκεια 12 μηνών, ο 66χρονος ειδικός ψυχικής υγείας έλαβε εξατομικευμένη τεχνολογική κατάρτιση από έναν 37χρονο ειδικό εκπαιδευτικής τεχνολογίας. Η μελέτη συγκέντρωσε και ανέλυσε ποιοτικά δεδομένα από την ημιδομημένη συνέντευξη και ποσοτικά δεδομένα από την κλίμακα ψηφιακής επάρκειας (Günyüz & Kukul, 2023) και μια προσαρμοσμένη κλίμακα προσδοκίας-αξίας-κόστους (EVC) (Kosovich et al., 2015).

Η συμμετοχική ερευνητική προσέγγιση εξασφάλισε ότι ο συμμετέχων συμμετείχε ενεργά στην ερευνητική διαδικασία, θέτοντας τις μοναδικές εμπειρίες και προοπτικές του στο επίκεντρο της έρευνας. Η προσέγγιση αυτή συνάδει με τις συστάσεις για τη συμμετοχή των ηλικιωμένων στο σχεδιασμό και την υλοποίηση πρωτοβουλιών ψηφιακού γραμματισμού (Buffel, 2018- Xie et al., 2020). Οι γνώσεις και οι συστάσεις του συμμετέχοντα, όπως η συνεκτίμηση των γνωστικών ικανοτήτων των ηλικιωμένων κατά την ανάπτυξη προγραμμάτων κατάρτισης, υπογραμμίζουν τη σημασία της ενσωμάτωσης της βιωματικής τους γνώσης στη δημιουργία αποτελεσματικών παρεμβάσεων.

Η διαγενεακή συνιστώσα της μελέτης, στην οποία ένας 37χρονος μέντορας παρέχει εξατομικευμένη τεχνολογική εκπαίδευση στον 66χρονο συμμετέχοντα, είναι ιδιαίτερα σημαντική στο πλαίσιο της προώθησης της ψηφιακής ένταξης μεταξύ των ηλικιωμένων. Έρευνες έχουν δείξει ότι η διαγενεακή μάθηση μπορεί να βελτιώσει τις ψηφιακές ικανότητες των ηλικιωμένων ενηλίκων και να ενισχύσει τη στάση τους απέναντι στην τεχνολογία (Cheng et al., 2021- Lee & Kim, 2018). Καλλιεργώντας μια συνεργατική σχέση μεταξύ του μέντορα και του καθοδηγούμενου, η μελέτη αγκαλιάζει τις αρχές της διαγενεακής μάθησης και προωθεί την αμοιβαία κατανόηση και την ανταλλαγή γνώσεων μεταξύ των γενεών.

Η ενσωμάτωση της συμμετοχικής έρευνας και της διαγενεακής μάθησης είναι ουσιαστική σε αυτή τη μελέτη, καθώς διασφαλίζει ότι η παρέμβαση τεχνολογικής καθοδήγησης προσαρμόζεται στις συγκεκριμένες ανάγκες, προτιμήσεις και πεποιθήσεις των ηλικιωμένων συμμετεχόντων. Αυτή η προσέγγιση όχι μόνο βελτιώνει την αποτελεσματικότητα της παρέμβασης, αλλά προάγει επίσης την αίσθηση της ενδυνάμωσης και της ιδιοκτησίας για τον συμμετέχοντα στο ψηφιακό μαθησιακό του ταξίδι. Το μοναδικό πλαίσιο μετά την καταστροφή αναδεικνύει περαιτέρω τη σημασία αυτών των προσεγγίσεων, καθώς επιτρέπουν στον συμμετέχοντα να αναπτύξει ψηφιακές ικανότητες που είναι άμεσα

εφαρμόσιμες στον ρόλο του στην παροχή ψυχοκοινωνικής υποστήριξης σε άλλους που έχουν πληγεί από την καταστροφή.

Ευρήματα

Το πρόγραμμα τεχνολογικής καθοδήγησης είχε θετικό αντίκτυπο στην ψηφιακή επάρκεια των συμμετεχόντων, με βελτιώσεις που σημειώθηκαν σε πέντε από τις έξι διαστάσεις που αξιολογήθηκαν από την κλίμακα ψηφιακής επάρκειας. Η σημαντικότερη πρόοδος παρατηρήθηκε στην ασφάλεια και τον αλφαριθμητικό δεδομένων, ακολουθούμενη από την επικοινωνία και τη συνεργασία. Η ενισχυμένη ψηφιακή επάρκεια του συμμετέχοντα επηρέασε θετικά τη συνολική του ευημερία, επιτρέποντάς του να παρέχει καλύτερη υποστήριξη σε άλλους στο πλαίσιο μετά την καταστροφή. Ωστόσο, τα μικτά αποτελέσματα σχετικά με την ψηφιακή αυτοαποτελεσματικότητα και την κλίμακα EVC υπογραμμίζουν την ανάγκη αντιμετώπισης των ατομικών στάσεων και κινήτρων όταν πρόκειται για την υιοθέτηση της τεχνολογίας.

Η μελέτη υπογραμμίζει τη σημασία της προσαρμογής των πρωτοβουλιών τεχνολογικής καθοδήγησης ώστε να ανταποκρίνονται στις μοναδικές ανάγκες, προτιμήσεις και πεποιθήσεις των ηλικιωμένων. Η συμμετοχική και διαγενεακή προσέγγιση που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα μελέτη παρουσιάζει ένα πολλά υποσχόμενο μοντέλο για την προώθηση της ψηφιακής ένταξης μεταξύ των ηλικιωμένων ενηλίκων, ιδίως σε έκτακτες περιστάσεις. Τα ευρήματα συμβάλλουν στο διευρυνόμενο σώμα ερευνών σχετικά με τον ψηφιακό γραμματισμό των ηλικιωμένων και την αποτελεσματικότητα των συμμετοχικών και διαγενεακών προσεγγίσεων στην προώθηση της ψηφιακής ένταξης.

Οι περιορισμοί της μελέτης περιλαμβάνουν την εστίασή της σε έναν μόνο συμμετέχοντα και το συγκεκριμένο πλαίσιο μετά την καταστροφή, το οποίο μπορεί να περιορίσει τη δυνατότητα γενίκευσης των ευρημάτων. Παρ' όλα αυτά, ο σε βάθος, διαχρονικός χαρακτήρας της έρευνας παρέχει πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της τεχνολογικής καθοδήγησης στην ψηφιακή επάρκεια και ευημερία των ηλικιωμένων ενηλίκων.

Οι συνέπειες για την πρακτική περιλαμβάνουν την ανάγκη σχεδιασμού προγραμμάτων τεχνολογικής καθοδήγησης που λαμβάνουν υπόψη τις γνωστικές ικανότητες των ηλικιωμένων, τις μαθησιακές προτιμήσεις και τους καταστασιακούς παράγοντες. Η εμπλοκή των ηλικιωμένων ως ενεργών συμμετεχόντων στο σχεδιασμό και την υλοποίηση αυτών των πρωτοβουλιών μπορεί να διασφαλίσει ότι λαμβάνονται υπόψη οι μοναδικές ανάγκες και προοπτικές τους. Επιπλέον, τα ευρήματα υπογραμμίζουν τις δυνατότητες των ψηφιακών τεχνολογιών για την προώθηση της ευημερίας και της ανθεκτικότητας των ηλικιωμένων ενηλίκων σε έκτακτες συνθήκες, όπως είναι οι συνθήκες μετά από καταστροφές.

Αναφορές

Buffel, T. (2018). Ηλικιωμένοι ερευνητές που διερευνούν κοινότητες φιλικές προς την ηλικία: Μια "εσωτερική" προοπτική σχετικά με τα οφέλη και τις προκλήσεις της έρευνας από ομοτίμους. *The Gerontologist*, 59(3), 538-548. <https://doi.org/10.1093/geront/gnx216>

Cheng, H., Lyu, K., Li, J., & Shiu, H. (2021). Γεφύρωση του ψηφιακού χάσματος για τους ηλικιωμένους ενήλικες της υπαίθρου μέσω της οικογενειακής διαγενεακής μάθησης: μια περίπτωση τάξης σε ένα αγροτικό δημοτικό σχολείο στην Κίνα. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(1), 371. <https://doi.org/10.3390/ijerph19010371>.

Gümüş, M. M., & Kukul, V. (2023). Ανάπτυξη κλίμακας ψηφιακής επάρκειας για εκπαιδευτικούς: μελέτη εγκυρότητας και αξιοπιστίας. *Εκπαίδευση και Τεχνολογίες της Πληροφορίας*, 28(3), 2747-2765.

Kosovich, J. J., Hulleman, C. S., Barron, K. E., & Getty, S. (2015). Ένα πρακτικό μέτρο των κινήτρων των μαθητών: Κλίμακα προσδοκίας-αξίας-κόστους στο γυμνάσιο. *The Journal of Early Adolescence*, 35(5-6), 790-816.

Lee, O., & Kim, D. (2018). Γεφύρωση του ψηφιακού χάσματος για τους ηλικιωμένους μέσω της διαγενεακής καθοδήγησης. *Research on Social Work Practice*, 29, 786 - 795. <https://doi.org/10.1177/1049731518810798>

Xie, B., Charness, N., Fingerman, K., Kaye, J., Kim, M. T., & Khurshid, A. (2020). Όταν η ψηφιακή μετάβαση γίνεται αναγκαιότητα: Εξασφάλιση των αναγκών των ηλικιωμένων για πληροφόρηση, υπηρεσίες και κοινωνική ένταξη κατά τη διάρκεια του COVID-19. *Journal of Aging & Social Policy*, 32(4-5), 460-470. <https://doi.org/10.1080/08959420.2020.1771237>.

Εισαγωγή στην έρευνα του ερευνητικού εργαστηρίου τρισδιάστατων εικονικών και ψηφιακών πραγματικότητων

Cecilia Sik-Lanyi, Ουγγρικό Ερευνητικό Δίκτυο, Πανεπιστήμιο της Παννονίας, Veszprem, Ουγγαρία

Ερευνητικό εργαστήριο τρισδιάστατων εικονικών και ψηφιακών πραγματικότητων

Το εργαστήριο εξετάζει τις εξελίξεις της πληροφορικής στα τρισδιάστατα εικονικά και ψηφιακά περιβάλλοντα και διεξάγει τις μηχανικές και επιστημονικές δραστηριότητες που είναι απαραίτητες για την ανάπτυξή τους. Το εργαστήριο ερευνά νέες γνωστικές ικανότητες που υποστηρίζονται από τον άνθρωπο και την τεχνητή νοημοσύνη και εμφανίζονται στον εικονικό χώρο. Το εργαστήριο μπορεί να αναπτύξει τρισδιάστατους εικονικούς κόσμους, ηλεκτρονική μάθηση και ειδικά περιβάλλοντα για τον χρήστη, στα οποία η αποτελεσματικότητα των χρηστών είναι σημαντικά υψηλότερη από ό,τι στις παραδοσιακές,

συνήθεις ψηφιακές διεπαφές που βασίζονται σε παράθυρα. Επιπλέον, το εργαστήριο συνιστά επίσης εφαρμογές στον τομέα της υγείας, π.χ. για την υποστήριξη διαδικασιών αποκατάστασης.

Ο προκάτοχος του εργαστηρίου ήταν τα ερευνητικά εργαστήρια "Εικονικά Περιβάλλοντα και Επιστήμη των Χρωμάτων", και στη συνέχεια τα ερευνητικά εργαστήρια "Εικονικά Περιβάλλοντα και Εφαρμοσμένα Πολυμέσα". Το εργαστήριο συνεχίζει το έργο του διατηρώντας τις παραδόσεις, την επιστημονική κουλτούρα και τους ερευνητικούς τομείς του προηγούμενου εργαστηρίου. Το ερευνητικό εργαστήριο ασχολείται επίσης με τη σωστή επεξεργασία και εφαρμογή των πληροφοριών εικόνας από οπτικο-φυσιολογική και οπτικο-ψυχολογική άποψη. Για το σκοπό αυτό, διεξάγεται έρευνα σχετικά με τη βέλτιστη εμφάνιση οπτικών πληροφοριών σε εικονικά περιβάλλοντα.

Μέλη του ερευνητικού εργαστηρίου

Prof. Cecília Sik-Lanyi, D.Sc., καθηγήτρια

Prof. Peter Baranyi, D.Sc., καθηγητής

Dr. Habil Mihálykóné Dr. Orbán Éva, Ph.D., αναπληρωτής καθηγητής

Dr. Tibor Guzsvinecz, Ph.D., αναπληρωτής καθηγητής

Szabó Patrícia, διδακτορική φοιτήτρια

Jinat Ara, διδακτορικός φοιτητής

Hanan Mohamed Namrouti, διδακτορική φοιτήτρια

Mochammad Hannats Hanafi Ichsan, διδακτορικός φοιτητής

Διεθνείς εταίροι

Καθηγητής David Brown, Πανεπιστήμιο Nottingham Trent, Ερευνητικό Κέντρο Υπολογιστών και Πληροφορικής, Ερευνητική Ομάδα Διαδραστικών Συστημάτων, Nottingham, Ηνωμένο Βασίλειο

Καθηγήτρια Geraldine Leader, Εθνικό Πανεπιστήμιο της Ιρλανδίας, Galway Ιρλανδικό Κέντρο για τον Αυτισμό και τη Νευροαναπτυξιακή Έρευνα, Galway, Ιρλανδία

Prof. Iiona Heldal, Πανεπιστήμιο Εφαρμοσμένων Επιστημών Δυτικής Νορβηγίας, Μπέργκεν, Νορβηγία

Ο Δρ. Nils Haneklaus, Donau-Universität Krems, Krems, Αυστρία

Δρ Renáta Cserjési, αναπληρώτρια καθηγήτρια, ΕΛΤΕ, Ερευνητικό Εργαστήριο E-MIND, Βουδαπέστη, Ουγγαρία

Dr. Zeynep Şahin Timar, Karadeniz Teknik Universitesi Kanuni Kampusu, Τραπεζούντα, Τουρκία

Μέθοδοι

Όταν αναπτύσσουμε νέο λογισμικό, π.χ. σοβαρά παιχνίδια για αποκατάσταση ή ανάπτυξη δεξιοτήτων, χρησιμοποιούμε πάντα συμμετοχικό σχεδιασμό. Ο συμμετοχικός σχεδιασμός στην ανάπτυξη λογισμικού είναι μια προσέγγιση που εμπλέκει ενεργά όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη στη διαδικασία σχεδιασμού, ώστε να διασφαλίζεται ότι το αποτέλεσμα ανταποκρίνεται στις ανάγκες τους και είναι χρησιμοποιήσιμο. Δηλαδή ρωτάμε πάντα τους μελλοντικούς μας χρήστες και π.χ. τους φροντιστές, τους θεραπευτές, τους ειδικούς εκπαιδευτικούς κ.λπ. τις ανάγκες τους. Επιπλέον, υπάρχουν πολλές δοκιμές κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ανάπτυξης μέχρι την κυκλοφορία του προϊόντος. Πραγματοποιούμε δοκιμές χρηστών για να εντοπίσουμε θέματα ευχρηστίας και να συγκεντρώσουμε προτάσεις για βελτίωση. Χρησιμοποιώντας τη συνεργασία και την από κοινού λήψη αποφάσεων, αξιοποιώντας τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις προοπτικές διαφορετικών συμμετεχόντων, δημιουργούμε πιο αποτελεσματικές και φιλικές προς τον χρήστη λύσεις λογισμικού. Έτσι, το αποτέλεσμα είναι λογισμικό που είναι ευκολότερο στη χρήση και ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες και προτιμήσεις των χρηστών, επιπλέον μπορούμε να βελτιώσουμε τη συνολική εμπειρία του χρήστη.

Σχετικά με το εργαστήριο:

Το εργαστήριο συμμετείχε σε 9 διεθνείς κοινοπραξίες που υποστηρίζονται από την ΕΕ, ηγήθηκε 8 διμερών έργων και συμμετείχε σε 5 δράσεις COST τα τελευταία 20 χρόνια. Το εργαστήριο διοργάνωσε επίσης πολλά διεθνή συνέδρια.

Επιλεγμένα διεθνή έργα

- Έρευνα στον Σχεδιασμό για Όλους: "Σχεδιασμός για Όλους για την ηλεκτρονική ένταξη" στο πλαίσιο του έργου δημιουργήθηκε νέο υλικό σχετικά με τις υποστηρικτικές τεχνολογίες και τον προσβάσιμο σχεδιασμό και δημοσιεύσεις.
- Ανάπτυξη ενός διεθνώς αποδεκτού εκπαιδευτικού υλικού 60 μονάδων με θέμα "Προσβάσιμος σχεδιασμός ιστοσελίδων".
- Σχεδιασμός υποστηρικτικών προγραμμάτων για την υποστήριξη της εργασίας και της ατομικής διαβίωσης για νέους με μαθησιακές δυσκολίες και ψυχικές αναπηρίες
 - ο Σχέδιο "Game On Extra Time": UK/08/LLP-LdV/TOI/163_181
 - ο Έργο "Intelligent Serious Games for Social and Cognitive Competence": 2015-TR01-KA201-022247
 - ο Δράση TD COST TD1309 - "Παιχνίδι για παιδιά με αναπηρίες"

- Σχεδιασμός παιχνιδιών εικονικής πραγματικότητας για την αποκατάσταση ασθενών με εγκεφαλικό επεισόδιο
 - ο "Telemedicine System Empowering Stroke Patients to Fight Back", Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών Συνεργατικό Έργο: 288692 (EU FP7-ICT-2011-7)
- Ανάπτυξη και εφαρμογή υποστηρικτικών τεχνολογιών
 - ο Δράση COST CA19104, Προώθηση της κοινωνικής ένταξης μέσω της τεχνολογίας και της ενδυνάμωσης
 - ο Δράση COST CA19142, Leading Platform for European Citizens, Industries, Academia and Policymakers in Media Accessibility (LEAD_ME)
 - ο Δράση COST CA22167, Συμμετοχικές προσεγγίσεις με ηλικιωμένους (PAAR-net)
- Ανάπτυξη ενός παιχνιδιού προσομοίωσης διαπραγματεύσεων για την εκπαίδευση
 - ο "Game On! Opportunities for Serious Games Development in Children's Health, Environmental Education & Language Learning" (Ουγγρο-Αυστριακή Διμερής Επιστήμη και Έρευνα 2021-1.2.4-ΤÉT-2021-00007)

Ευρήματα

Με βάση τις περισσότερες δεκαετίες εμπειρίας μας στην ανάπτυξη, ορισμένα ευρήματα που επισημάνθηκαν, είναι πράγματα που ένας προγραμματιστής δεν θα σκεφτόταν καν μέχρι να τα αντιμετωπίσει. Οι προγραμματιστές παιχνιδιών είναι καλοί μηχανικοί πληροφορικής όχι μόνο επειδή μπορούν να προγραμματίζουν καλά, αλλά και επειδή μπορούν να λαμβάνουν υπόψη τους τις ανθρώπινες δεξιότητες όταν σχεδιάζουν ένα λογισμικό/παιχνίδι. Επίσης, οι μηχανικοί πληροφορικής γίνονται πραγματικά καλοί προγραμματιστές παιχνιδιών αν αποκτήσουν εμπειρία στο σχεδιασμό για χρήστες με διαφορετικές ανάγκες. Η πολυπλοκότητα αυξάνεται περαιτέρω εάν πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή και σε μια πιθανή αναπηρία του μελλοντικού χρήστη. Αυτό που μάθαμε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ανάπτυξης λογισμικού των προαναφερθέντων έργων, προσέξτε

- Οικολογική εγκυρότητα,
- Πολιτισμικές διαφορές,
- Διαφορές μεταξύ των ιδεών και των αναγκών των ασθενών και των θεραπειών και των ιδεών του προγραμματιστή,
- Επικεντρωθείτε στις ανάγκες των χρηστών!

Αλλά το πιο σημαντικό είναι το "Nihil de nobis, sine nobis" (λατινικό σύνθημα), "Τίποτα για εμάς χωρίς εμάς"!

Βιβλιογραφία:

Ara, J., Sik-Lanyi, C., Kelemen, A. Μηχανική της προσβασιμότητας στη διαδικασία αξιολόγησης ιστοσελίδων: συστηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση. Καθολική πρόσβαση στην κοινωνία της πληροφορίας. 2023, <https://doi.org/10.1007/s10209-023-00967-2>

Szabó, P., Ara, J., Halmosi, B., Sik-Lanyi, C. Τεχνολογίες σχεδιασμένες να βοηθούν άτομα με γνωστικές διαταραχές. Sustainability 2023, 15(18), 13490; <https://doi.org/10.3390/su151813490>.

Guzsvinecz, T., Orbán-Mihálykó, É., Perge, E., Sik-Lanyi, C. The effect of Engineering Education, on Spatial Ability, in Virtual Environments. Acta Polytechnica Hungarica, 2023, 20(5):11-30. http://acta.uni-obuda.hu/Guzsvinecz_OrbanMihalyko_Perge_SikLanyi_134.pdf

Guzsvinecz, T., Orbán-Mihálykó, É., Sik-Lanyi, C., Perge, E. Διερεύνηση των χρόνων ολοκλήρωσης δοκιμασιών χωρικής ικανότητας στην εικονική πραγματικότητα με τη χρήση επιτραπέζιας οθόνης και του Gear VR. Εικονική πραγματικότητα. 2022; 26, σελ. 601-614. DOI WoS Scopus

Guzsvinecz, T., Sik-Lanyi, C., Orban-Mihalyko, E., Perge, E. The Influence of Display Parameters and Display Devices over Spatial Ability Test Answers in Virtual Reality Environments. Applied Sciences, 2020,10(2), 526; <https://doi.org/10.3390/app10020526>.

Sik-Lanyi, C., Orbán-Mihálykó, É. Δοκιμές προσβασιμότητας ευρωπαϊκών ιστοτόπων που σχετίζονται με την υγεία. Arabian Journal for Science and Engineering, 2019, 44(11):9171-9190 <https://doi.org/10.1007/s13369-019-04017-z>

Sik-Lanyi, C., Szucs, V., Hirschler, R. Έγχρωμες σκιές - Γιατί μπορούν να φωτογραφηθούν, Color Res Appl. 2019; 44(6): Αύγουστος 2019: 859-874, δημοσιευμένο στο διαδίκτυο: 9 August 2019 <https://doi.org/10.1002/col.22420>

Herrero MT, Reynaldos B, López-Arce N, Gonzalez-Cuello AM, Fernández-Villalba E, Clinical & Experimental Neuroscience (NiCE). Ινστιτούτο Έρευνας της Γήρανσης. Ιατρική Σχολή. Πανεπιστήμιο της Μούρθια. Μούρθια, Ισπανία

Βελτίωση της ποιότητας ζωής των ηλικιωμένων με έμφαση σε μια συμμετοχική προσέγγιση, έγκαιρη ανίχνευση και παρακολούθηση των προβλημάτων

Περίληψη:

Το άρθρο αυτό προτείνει μια νέα προσέγγιση για τη βελτίωση της ζωής των ηλικιωμένων με την εφαρμογή μιας ρομποτικής πλατφόρμας που ονομάζεται Juno+. Υποστηρίζει ότι οι παραδοσιακές μέθοδοι συχνά παραβλέπουν τις θετικές πτυχές της ζωής ενός ηλικιωμένου και προτείνει μια πιο αξιολογική προσέγγιση βασισμένη στην έννοια της PAAR (Participatory and Appreciative Action and Reflection), αναλύοντας διάφορα ζητήματα που σχετίζονται με την ηλικία και τα οποία πρέπει να αντιμετωπίσει μια ρομποτική πλατφόρμα, όπως η μοναξιά, τα συναισθηματικά προβλήματα, οι δυσκολίες επικοινωνίας, η απώλεια ακοής και η γνωστική εξασθένηση. Η ρομποτική μας πλατφόρμα δοκιμάζεται σε ένα γηροκομείο, θα περιλαμβάνει μια μεγαλύτερης κλίμακας μελέτη για να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα της πλατφόρμας και να διασφαλιστεί ότι λαμβάνει υπόψη τις διαφορετικές ανάγκες των χρηστών της για την έγκαιρη ανίχνευση και παρακολούθηση των προβλημάτων της καθημερινής ζωής.

Βελτίωση της ποιότητας ζωής των ηλικιωμένων

Είναι σημαντικό να εξετάσουμε τον εκδημοκρατισμό της αναστοχαστικής πρακτικής λαμβάνοντας υπόψη τη συμμετοχική και αξιολογική δράση και τον αναστοχασμό (PAAR) (1). Η έννοια αυτή έχει ως στόχο να διερευνήσει τις δυνατότητές της να επιτρέψει την πρόοδο και τη βελτίωση των εργασιακών πρακτικών και των ζώων των ανθρώπων, τόσο σε συγκεκριμένα όσο και σε κοινωτικά πλαίσια. Για την εφαρμογή της PAAR απαιτούνται τέσσερις στρατηγικές "στροφές": η εκτιμητική, η ενδυναμωτική, η ηθική και η συμμετοχική διάσταση.

Στη συνέχεια, είναι υποχρεωτικό να εξεταστεί τόσο η αντίληψη των ατόμων για την υγεία τους όσο και η διαφορετική διαδικασία παρέμβασης και θεραπείας. Για το σκοπό αυτό, στις παρεμβάσεις μας, συμπεριλαμβάνουμε PROM και PREM, αλλά προηγουμένως συγκεκριμένες συνεντεύξεις προκειμένου να γνωρίζουμε τις προτιμήσεις και τις ανάγκες του κάθε ατόμου. Τα PROMs είναι μέσα αξιολόγησης που μετρούν τις αντιλήψεις του ασθενούς για την κατάσταση της υγείας και την ποιότητα ζωής του, την ευεξία, τα συμπτώματα, τις ικανότητες ή το επίπεδο αυτονομίας του. Από την άλλη πλευρά, τα PREMs συλλέγουν πληροφορίες σχετικά με τη φροντίδα που έλαβαν, εστιάζοντας στην ανθρωπιά της φροντίδας, όπως η ενσυναίσθηση, η αξιοπρέπεια, ο σεβασμός, η κατανόηση ή η εξατομικευμένη φροντίδα, από την άποψη του ασθενούς.

Καθώς τα χρόνια περνούν, η ποιότητα ζωής των ηλικιωμένων μεταβάλλεται λόγω διαφόρων παραγόντων και συνθηκών, όπως η μοναξιά, τα συναισθηματικά προβλήματα, η επικοινωνία, η απώλεια ακοής, η γνωστική έκπτωση ή ο αυξημένος κίνδυνος πτώσεων. Για το λόγο αυτό, η ρομποτική μας πλατφόρμα θα μπορούσε να ανακουφίσει, να ανιχνεύσει έγκαιρα και να παρακολουθήσει όλες αυτές τις πτυχές.

Μοναξιά

Οι άνθρωποι τείνουν να ζουν πολύ περισσότερο απ' ό,τι πριν από μερικές δεκαετίες, ενώ το προσδόκιμο ζωής είναι υψηλότερο στις γυναίκες απ' ό,τι στους άνδρες. Ο φόβος της μοναξιάς

είναι ένα από τα πιο διαδεδομένα φυσικά συναισθήματα των ανθρώπων. Η μοναξιά είναι ένα σύνθετο πρόβλημα που απαιτεί πολυτομεακή αντιμετώπιση και είναι απαραίτητο να ευαισθητοποιηθεί και να εφαρμοστούν μέτρα για την καταπολέμησή της. Οι συνέπειες μπορεί να είναι σοβαρές, όπως κατάθλιψη, άγχος, γνωστική έκπτωση, εξασθένηση του ανοσοποιητικού συστήματος και αυξημένος κίνδυνος χρόνιων ασθενειών (2).

Συναισθηματικά προβλήματα

Οι ηλικιωμένοι αντιμετωπίζουν μια σειρά συναισθηματικών προβλημάτων που μπορεί να επηρεάσουν σημαντικά την ευημερία τους. Σε αυτά περιλαμβάνονται η κατάθλιψη, το άγχος, το αίσθημα απομόνωσης και η έλλειψη κοινωνικής σύνδεσης, το άγχος και το πένθος μετά την απώλεια αγαπημένων προσώπων. Τα προβλήματα αυτά είναι αντιμετωπίσιμα και με την κατάλληλη διάγνωση και θεραπεία, οι περισσότεροι ηλικιωμένοι μπορούν να βελτιώσουν τη διάθεσή τους και, κατά συνέπεια, την ποιότητα ζωής τους. Η εμφάνιση συναισθηματικών προβλημάτων στους ηλικιωμένους επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες, όπως η ηλικία, το φύλο, η κατάσταση της υγείας, το επίπεδο κοινωνικής απομόνωσης ή το προσωπικό ιστορικό.

Επικοινωνία

Οι ηλικιωμένοι αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσκολίες στην επικοινωνία με άλλους ανθρώπους και, φυσικά, με τους γιατρούς. Η εμφάνιση προβλημάτων ακοής, όρασης, κινητικότητας και μνήμης δυσχεραίνει την επικοινωνία με τον καταλληλότερο τρόπο. Παρόλο που η συζήτηση με έναν ηλικιωμένο μπορεί να είναι πιο αργή διαδικασία, πρέπει να είμαστε υπομονετικοί και να τον κάνουμε να νιώσει ότι συνοδεύεται. Οι νέες τεχνολογίες που χρησιμοποιούν την τηλεϊατρική και τις ηλεκτρονικές συσκευές δημιουργούν όλο και περισσότερα τεχνολογικά προβλήματα για τους μετανάστες. Ωστόσο, αν προσαρμοστούν σωστά, θα μπορούσαν να αποτελέσουν ένα καλό εργαλείο για να μάθουν οι ηλικιωμένοι να επικοινωνούν, ενώ θα μπορούσαν να αναπτυχθούν ρομποτικές πλατφόρμες για την έγκαιρη ανίχνευση των προβλημάτων, ώστε το να παρεμβαίνει εγκαίρως.

Προβλήματα ακοής (εμβοές)

Οι εμβοές είναι μια χρόνια διαταραχή της ακοής που παρουσιάζει αυξανόμενο ρυθμό αύξησης με την ηλικία (3). Οι εμβοές μπορούν να οριστούν ως η αντίληψη ενός ήχου που δεν παράγεται από κάποια πηγή έξω από το σώμα. Μπορεί να γίνει αντιληπτός ως σφύριγμα, σφύριγμα, κουδούνισμα και άλλα είδη ήχων (4). Η εξατομικευμένη ηχοθεραπεία μπορεί να χρησιμεύσει ως αντιπερισπασμός από τις εμβοές, παρέχοντας μια αίσθηση χαλάρωσης με τη συγκάλυψη του ήχου που παράγεται από τις εμβοές (5-6).

Αρχική γνωστική εξασθένηση

Η αρχική γνωστική εξασθένηση χαρακτηρίζεται από μειωμένα συναισθήματα και προσωδία (7). Οι διαθέσιμες σήμερα τεχνολογίες μας επιτρέπουν τη διενέργεια μη επεμβατικών αναλύσεων. Οι τεχνολογίες αυτές επιτρέπουν την ανάλυση της συναισθηματικής κατάστασης

ενός ατόμου μέσω της έκφρασης του προσώπου και της φωνής (8-10). Έτσι, με την εξαγωγή χαρακτηριστικών μπορούμε να εκπαιδύσουμε ένα μοντέλο που μας επιτρέπει να αναγνωρίσουμε τη συναισθηματική κατάσταση ενός ατόμου, είτε μέσω της έκφρασης του προσώπου είτε μέσω της φωνής του.

Ρομποτικές πλατφόρμες

Το ρομπότ Juno είναι το πρωτότυπο ενός βοηθητικού ρομπότ που βοηθά στην πρόληψη των πτώσεων για τους ηλικιωμένους, επιτρέποντάς τους επίσης να εκτελούν ασκήσεις γνωστικής διέγερσης, προκειμένου να βελτιώσουν τη σωματική και συναισθηματική τους υγεία. Το Juno μπορεί να ενσωματωθεί εύκολα στα έπιπλα στο ίδιο το σπίτι ή στο γηροκομείο. Μπορεί να τηλεχειριστεί ή να σταλεί σε μια τοποθεσία και μόλις φτάσει στη θέση-στόχο, αλληλεπιδρά με τον χρήστη. Επιπλέον, σχεδιάζεται μια συσκευή που θα βοηθά τους επαγγελματίες υγείας να αξιολογούν τηλεματικά τον κίνδυνο πτώσης. Η συσκευή αυτή θα συνδεθεί με μια εφαρμογή cloud που θα επιτρέπει στους επαγγελματίες να βελτιώσουν τη διαγνωστική τους ικανότητα από απόσταση, ώστε να μπορεί να αυξηθεί ο αριθμός των εποπτευόμενων χρηστών-ασθενών χωρίς να μειωθεί η παρεχόμενη φροντίδα.

Καταρράκτες

Μία από τις κύριες αιτίες τραυματισμού και θανάτου των ηλικιωμένων είναι η πτώση. Καθώς περνούν τα χρόνια, αυξάνεται ο κίνδυνος πτώσεων- ο κίνδυνος αυτός είναι μεγαλύτερος στις γυναίκες απ' ό,τι στους άνδρες. Διάφορες χρόνιες ασθένειες όπως η οστεοπόρωση, η αρθρίτιδα ή τα προβλήματα ισορροπίας, η κατάθλιψη, το άγχος, η άνοια ή η χρήση ορισμένων ηρεμιστικών ή καταπραϋντικών φαρμάκων είναι παράγοντες που αυξάνουν τον κίνδυνο πτώσεων. Κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης της απόδειξης της έννοιας, θα δημιουργηθεί ένα σύνολο δεδομένων κατάρτισης για την εκπαίδευση ενός μοντέλου ικανού να προβλέψει τον κίνδυνο πτώσης ηλικιωμένων ενηλίκων. Θα αξιολογηθεί από επαγγελματίες υγείας και θεραπευτές για να βελτιωθεί η προβλεπτική του ικανότητα και θα ενσωματωθεί στο προϊόν που θα διατεθεί στην αγορά.

Η απόδειξη της έννοιας για το 2024 αποσκοπεί στην εγκατάσταση της συσκευής σε διάφορα ιδρύματα, έτσι ώστε ένας αντιπροσωπευτικός αριθμός χρηστών να μπορεί να έχει πρόσβαση στη συσκευή, λαμβάνοντας επίσης υπόψη τις πτυχές της διατομικότητας. Τα νευρομετρικά στοιχεία που συλλέγονται από συσκευές όπως η Emotiv ή η Mindtooth ενσωματώνονται επίσης κατά την εκτέλεση εργασιών γνωστικής διέγερσης, επιτρέποντάς μας να γνωρίζουμε το επίπεδο συναισθήματος, τον πνευματικό φόρτο εργασίας, την κόπωση ή την προσοχή ενός ατόμου κατά την εκτέλεση των ασκήσεων. Στο μέλλον, το θα ήταν ιδανικό να έχουμε μια πλήρως εξατομικευμένη πλατφόρμα που θα μπορεί να ανιχνεύει πρώιμα σημάδια γνωστικής εξασθένησης ενσωματώνοντας πληροφορίες από την αναγνώριση προσώπου, την προσωδία, την ακουστική εξασθένηση και τον κίνδυνο πτώσεων, επιτρέποντας στα μέλη της οικογένειας, τους συγγενείς, τους γιατρούς και τους επαγγελματίες υγείας να ειδοποιούνται.

Αναφορές

1. Ghaye T, Melander-Wikman A, Kisare M, Chambers P, Bergmark U, Kostenius C, et al. Participatory and appreciative action and reflection (PAAR) - democratizing reflective practices. *Reflective Pract.* 1 de noviembre de 2008;9(4):361-97.
2. Ong AD, Uchino BN, Wethington E. Loneliness and Health in Older Adults: Η μοναξιά και η μοναξιά: Μια μίνι ανασκόπηση και σύνθεση. *Gerontology.* 2016;62(4):443-9.
3. Jafari Z, Kolb BE, Mohajerani MH. Η ηλικιακή απώλεια ακοής και οι εμβοές, ο κίνδυνος άνοιας και τα αποτελέσματα της ακουστικής ενίσχυσης. *Ageing Res Rev.* diciembre de 2019;56:100963.
4. Han BI, Lee HW, Kim TY, Lim JS, Shin KS. Εμβοές: Χαρακτηριστικά, αιτίες, μηχανισμοί και θεραπείες. *J Clin Neurol.* 1 de marzo de 2009;5(1):11-9.
5. Wang J, Ding J, Song J, Hu L, Cong N, Han Z. Μια προοπτική μελέτη της επίδρασης του βαθμού αντιστοίχισης ήχου εμβοών στην αποτελεσματικότητα της προσαρμοσμένης ηχοθεραπείας σε ασθενείς με χρόνιες εμβοές. *ORL.* 3 de septiembre de 2021;84(3):229-37.
6. Mahboubi H, Haidar YM, Kiumehr S, Ziai K, Djalilian HR. Προσαρμοσμένη έναντι μη προσαρμοσμένης ηχοθεραπείας για τη θεραπεία των εμβοών: Μια τυχαιοποιημένη διασταυρούμενη κλινική δοκιμή. *Ann Otol Rhinol Laryngol.* octubre de 2017;126(10):681-7.
7. Ang J, Dhillon R, Krupski A, Shriberg E, Stolcke A. Αυτόματη ανίχνευση ενόχλησης και απογοήτευσης με βάση την προσωδία σε διάλογο ανθρώπου-υπολογιστή. En 2002 [citado 14 de mayo de 2024]. p. 2037-40. Διαθέσιμο σε: https://www.isca-archive.org/icslp_2002/ang02_icslp.html
8. Akçay MB, Oğuz K: Συναισθηματικά μοντέλα, βάσεις δεδομένων, χαρακτηριστικά, μέθοδοι προεπεξεργασίας, υποστηρικτικές λειτουργίες και ταξινομητές. *Speech Commun.* 1 de enero de 2020;116:56-76.
9. Bianco S, Celona L, Ciocca G, Marelli D, Napoletano P, Yu S, et al. *Sensors.* 9 de noviembre de 2021;21(22):7453.
10. El Ayadi M, Kamel MS, Karray F: Χαρακτηριστικά, συστήματα ταξινόμησης και βάσεις δεδομένων. *Pattern Recognit.* 1 de marzo de 2011;44(3):572-87.

Krzysztof Klincewicz, Κέντρο Κοινωνικά Υπεύθυνων Καινοτομιών,
Σχολή Διοίκησης, Πανεπιστήμιο Βαρσοβίας, Πολωνία

Συμμετοχή των ηλικιωμένων στη συνδημιουργία προϊόντων - ανακάλυψη των αναγκών και συνθετική ενδυνάμωση

Κύριο ερευνητικό ερώτημα:

Στόχος της μελέτης είναι να ενισχύσει την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο η εμπειρία της συμμετοχικής έρευνας προκαλεί αλλαγές στην καθημερινή ζωή των συμμετεχόντων -

ηλικιωμένων ενηλίκων. Αυτό φαίνεται να αποτελεί έναν εμπνευσμένο ερευνητικό δρόμο για τους ερευνητές, ιδίως στο πλαίσιο των καινοτομιών και των τεχνολογιών. Παρόλο που υπάρχει ένα εκτεταμένο σύνολο στοιχείων σχετικά με το γιατί οι άνθρωποι συμμετέχουν και συνεχίζουν τις συμμετοχικές μελέτες (βλ. π.χ. βιβλιογραφική ανασκόπηση στο: Klincewicz et al., 2024b), πρέπει ακόμη να κατανοήσουμε καλύτερα πώς οι διάφορες συμμετοχικές προσεγγίσεις αλλάζουν τη ζωή των συμμετεχόντων ατόμων, συμπεριλαμβανομένων των ηλικιωμένων ενηλίκων.

Η μελέτη επωφελείται από ένα μοναδικό ερευνητικό περιβάλλον: EIT Food RIS Consumer Engagement Labs, ένα έργο που χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας με βάση τα προγράμματα Horizon 2020 και Horizon Europe και συντονίζεται από το Πανεπιστήμιο της Βαρσοβίας. Το έργο εφαρμόζει συμμετοχικές προσεγγίσεις μέσω της συν-δημιουργίας των καταναλωτών: εγκαθιδρύοντας διάλογο μεταξύ καταναλωτών και παραγωγών, που τους επιτρέπει να σχεδιάζουν από κοινού νέα, άγνωστα στο παρελθόν προϊόντα που ικανοποιούν τις ανάγκες των καταναλωτών. Κατά την περίοδο 2019-2023, το έργο υλοποιήθηκε σε 19 χώρες με τη συμμετοχή 106 ομάδων καταναλωτών και 55 εταιρειών, με αποτέλεσμα 30 συνδημιουργημένα προϊόντα να είναι διαθέσιμα στην αγορά. Στις φάσεις του έργου 2019-2021, όλοι οι συμμετέχοντες καταναλωτές ήταν ηλικιωμένοι ενήλικες και, ως εκ τούτου, το έργο προσέφερε ευκαιρίες για τη συσσώρευση πλούσιων γνώσεων σχετικά με τις ανάγκες των ηλικιωμένων καταναλωτών που σχετίζονται με τα τρόφιμα, αλλά και σχετικά με τις ευκαιρίες και τους περιορισμούς των συμμετοχικών προσεγγίσεων με τη συμμετοχή αυτής της ομάδας πολιτών (βλ. επίσης τη συζήτηση για τη συνδημιουργία με ηλικιωμένους στο: Klincewicz et al., 2024a).

Τα εργαστήρια Consumer Engagement Labs ανέθεσαν σημαντικό ρόλο στους ηλικιωμένους ως συνδιαμορφωτές καθημερινών προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων των τροφίμων και των συσκευασιών. Οι συμμετέχοντες ήταν "μέσοι καταναλωτές", χωρίς ειδικές γνώσεις ή εκπαίδευση, απελευθερώνοντας το δημιουργικό τους δυναμικό για να συνδιαμορφώσουν καινοτόμα προϊόντα που ικανοποιούσαν τις ανάγκες τους, ήταν καλύτερα από τις διαθέσιμες σήμερα επιλογές και ελκυστικά για τις εταιρείες παραγωγής. Το έργο βασίζεται σε μια μοναδική μεθοδολογία που αναπτύχθηκε από το Πανεπιστήμιο της Βαρσοβίας, η οποία επαναλαμβάνεται με κάθε νέα δημιουργική διαδικασία και κάθε ομάδα καταναλωτών. Οι διαδικασίες συν-δημιουργίας ενορχηστρώνονται με τη μορφή ζωντανών εργαστηρίων, μέσω επαναλαμβανόμενων συναντήσεων, σταδιακών διαδικασιών αποκάλυψης των αναγκών των συμμετεχόντων και μετάβασης σε δημιουργικές εργασίες που καταλήγουν στη διατύπωση νέων προτάσεων προϊόντων, οι οποίες στη συνέχεια αναλύονται από τις εταιρείες, ελέγχονται για εμπορική ελκυστικότητα και αναπτύσσονται για την καταναλωτική αγορά.

Η συμμετοχή των ηλικιωμένων συνέβαλε στην αποκάλυψη των λανθάνουσων αναγκών τους. Μια σημαντική πτυχή της μεθοδολογίας είναι η χρήση της προβολής: οι ηλικιωμένοι ενήλικες ήταν σε θέση να επικοινωνήσουν εύκολα τις ανησυχίες τους, τους προβληματισμούς τους σχετικά με τα υπάρχοντα προϊόντα που μπορεί να είναι ενοχλητικοί κατά καιρούς (π.χ.

ανησυχίες που σχετίζονται με πεπτικές ενοχλήσεις ή δυσκολίες μάσησης), ενώ συζητούσαν την κατάσταση μιας περσόνας (ενός εξιδανικευμένου καταναλωτή με αντιπροσωπευτικά χαρακτηριστικά μιας επιλεγμένης κοινωνικής ομάδας) και όχι πραγματικών ατόμων. Η μεθοδολογία περιλαμβάνει επίσης πολλαπλές τεχνικές που διεγείρουν τις αλληλεπιδράσεις στο εξωτερικό περιβάλλον, όπως: αναλύσεις των προϊόντων που φυλάσσονται στο ίδιο το νοικοκυριό/κουζίνα με τη συχνότητα των αγορών και των χρήσεών τους, επισκέψεις σε παντοπωλεία για τον επανέλεγχο της τρέχουσας προσφοράς σε μια δεδομένη κατηγορία προϊόντων, καθώς και εντατικές συζητήσεις με συνδημιουργούς και φίλους.

Για τις συμμετοχικές μελέτες, οι εμπειρίες μετά τη συμμετοχή και οι ευρύτερες συνέπειες για την προσωπική ζωή δεν έχουν διερευνηθεί εκτενώς, κυρίως λόγω των περιορισμών του ερευνητικού σχεδιασμού: η ανάγκη επιστροφής των συμμετεχόντων στη μελέτη μετά από ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα για τη συλλογή παρατηρήσεων ή αυτοαναφερόμενων αλλαγών. Η συν-δημιουργία με τη μορφή ζωντανών εργαστηρίων φαίνεται να αποτελεί ένα εξαιρετικά σχετικό πλαίσιο για την ανίχνευση των συνεπειών που αλλάζουν τη ζωή, επειδή η συμμετοχή είναι εντατική, εκτείνεται σε πολλές ημέρες και αποδίδει απτά, καινοτόμα αποτελέσματα.

Μέθοδοι:

Η μελέτη ανέλυσε τις εμπειρίες των συμμετεχόντων σε 14 διαδικασίες Labs με 42 ομάδες καταναλωτών σε 14 χώρες, με βάση συμμετοχικές διαδικασίες που υλοποιήθηκαν σε 14 ευρωπαϊκές χώρες το 2019-2020. Το 2021, ηλικιωμένοι ενήλικες, οι οποίοι συμμετείχαν στα Labs που οργανώθηκαν 2-12 μήνες νωρίτερα, κλήθηκαν να συμμετάσχουν σε συνεντεύξεις ομάδων εστίασης. Αυτό συμπληρώθηκε από ατομικές συνεντεύξεις με 42 συντονιστές των Labs και 12 ατομικές συνεντεύξεις με ηλικιωμένους ενήλικες-συμμετέχοντες στα Labs, με στόχο την περαιτέρω διερεύνηση αυτών των γνώσεων. Το εκτεταμένο ποιοτικό υλικό καταγράφηκε, απομαγνητοφωνήθηκε, μεταφράστηκε και κωδικοποιήθηκε μέσω αξονικής και in-vivo κωδικοποίησης.

Ευρήματα:

Η εμπειρία της συμμετοχής έχει ως αποτέλεσμα την ενδυνάμωση των συμμετεχόντων, η οποία θα μπορούσε να ερμηνευτεί μέσα από τους φακούς της τριμερούς κατασκευής της γνωστικής, συναισθηματικής και συνειρμικής ενδυνάμωσης (Harrison & Waite, 2015- Hilgard, 1980):

- γνωστική ενδυνάμωση: μάθηση, απόκτηση νέων γνώσεων, αυτογνωσία και ενισχυμένη κατανόηση ως συνέπειες της συμμετοχής,
- συναισθηματική ενδυνάμωση: συναισθηματικά αποτελέσματα και στάσεις απέναντι σε προϊόντα ή εταιρείες, αλλά και ενισχυμένη αυτοαποτελεσματικότητα των συμμετεχόντων (αυξημένη εμπιστοσύνη στις ικανότητες και τις δημιουργικές δυνατότητες του ατόμου),
- συνθετική ενδυνάμωση: που οδηγεί σε ενεργητική, σκόπιμη και προσανατολισμένη προς τους στόχους δράση (ενδυναμώνεται να ενεργεί με νέους ή καλύτερους

τρόπους) (Warde, 2014), σε συνδυασμό με την ατομική δράση και αυτονομία στη δημιουργική διαδικασία.

Η συνειρμική ενδυνάμωση περιλαμβάνει διάφορες συνέπειες για την καθημερινή ζωή, οι οποίες θα μπορούσαν να συνοψιστούν σε τρεις βασικές κατευθύνσεις για αλλαγή:

- 1) "Έχω τη φωνή ως ειδικός στα θέματα της ζωής μου" - με αποτελέσματα μετά τη συμμετοχή που περιλαμβάνουν: αυξημένο ενδιαφέρον για τα συστατικά των προϊόντων, τις ημερομηνίες λήξης, τις ετικέτες ή τις συσκευασίες, πιο προσεκτικά ψώνια, αλλαγές στον προγραμματισμό των τροφίμων, επιλογή καταστημάτων ή εμπορικών σημάτων.
- 2) "Είμαι πιο υγιεινός καταναλωτής" - αλλαγές στον προγραμματισμό ή τη σύνθεση των γευμάτων (συχνότητα και χρόνος γευμάτων, εξάλειψη ή αυξημένη κατανάλωση συγκεκριμένων προϊόντων), βελτιωμένη ποικιλομορφία των τροφίμων που καταναλώνονται, χρήση νέων συνταγών και θρεπτικών προϊόντων (είναι ενδιαφέρον ότι οι απόψεις των συμμετεχόντων δεν ταυτίζονταν πάντα με τα ευρέως αποδεκτά διατροφικά πρότυπα, καθώς ορισμένοι συμμετέχοντες είχαν αποκτήσει αυξημένη εμπιστοσύνη στη δική τους τεχνογνωσία που συσσωρεύτηκε κατά τη διαδικασία των Εργαστηρίων και ενήργησαν αναλόγως, αλλά οι γνώσεις τους δεν ήταν απαραίτητα επαληθεύσιμες)
- 3) "Ζω μια καλύτερη ζωή" - η εμπειρία της ομαδικής εργασίας και των δημιουργικών εργασιών έκανε ορισμένους συμμετέχοντες να επανεκτιμήσουν τις καθημερινές τους συνήθειες, παρακινώντας τους να γιορτάζουν τα γεύματα και να δίνουν προσοχή στην αισθητική του φαγητού ή να θεωρούν τα γεύματα ως μια πρακτική "αυτο-δώρου".

Βιβλιογραφία:

Harrison, T. & Waite, K. (2015) Impact of co-production on consumer perception of empowerment. *The Service Industries Journal*, 35(10), 502-520.

Hilgard, E.R. (1980) Η τριλογία του νου: Γνώση, στοργή και συνείδηση. *Journal of the History of the Behavioral Sciences*, 16(2), 107-117.

Klincewicz, K., Dębska, K., Król, K., Skupiński, M. & Zatorska, M. (2024a) Challenges and opportunities of new product co-creation with older consumers. In: A. Urbaniak, A. Wanka (Eds.), *Routledge International Handbook of Participatory Approaches in Ageing Research* (pp. 158-171), Routledge.

Klincewicz, K., Jacobsen, L., Dębska, K., Gazdecki, M., Goryńska-Goldmann, E., Król, K., Lähteenmäki, L., Wielicka-Regulska, A. & Zatorska, M. (2024b) Evolution of motivation in co-creation: Recruit, retain and complete in a project on new food product co-creation, *Creativity and Innovation Management*, 1-26.

Warde, A. (2014) Μετά τη γεύση: Κουλτούρα, κατανάλωση και θεωρίες της πρακτικής. *Journal of Consumer Culture*, 14(3), 279-303.

Arlind Reuter, PhD Πανεπιστήμιο Lund, Σουηδία

Βιωσιμότητα των συμμετοχικών προσεγγίσεων στην έρευνα για τη γήρανση: ο συνεταιρισμός "Later Life Audio and Radio Cooperative".

Η άνθηση των κοινοτήτων αποτελεί κεντρικό στόχο της συμμετοχικής έρευνας δράσης (Kindon et al., 2007). Ως εκ τούτου, η εξέταση της βιωσιμότητας της συμμετοχικής έρευνας δράσης πέραν του ερευνητικού έργου είναι απαραίτητη για την εδραίωση μακροπρόθεσμου αντίκτυπου και τη συνδημιουργία μακροχρόνιων αλλαγών στις κοινότητες. Αυτή η παρουσίαση στο πλαίσιο του συμποσίου της ομάδας εργασίας για την τεχνολογία και την καινοτομία χρησιμοποίησε το παράδειγμα του συνεταιρισμού Later Life Audio and Radio Cooperative για να καταδείξει πώς μια συμμετοχική μεθοδολογία υποστήριξε την ιδιοκτησία μιας κοινότητας στη συμμετοχική έρευνα (Reuter & Scharf, 2023).

Ο κύριος στόχος αυτού του ερευνητικού έργου ήταν να διερευνήσει πώς μπορεί να υποστηριχθεί η συμμετοχή των ηλικιωμένων στα κοινά με τη δημιουργία ψηφιακού ηχητικού περιεχομένου. Παρά τον αυξανόμενο αριθμό ηλικιωμένων που συμμετέχουν ενεργά στο διαδίκτυο, οι ηλικιωμένοι εξακολουθούν να τείνουν να αγνοούνται ως ενεργοί δημιουργοί περιεχομένου (Waycott et al., 2013). Ακόμη και η ανάπτυξη νέων μέσων κοινωνικής δικτύωσης συχνά δίνει προτεραιότητα στις λειτουργίες προσβασιμότητας, ώστε οι ηλικιωμένοι χρήστες να μπορούν να βλέπουν περιεχόμενο που παράγεται από άλλους, σε αντίθεση με τη δημιουργία και την κοινοποίηση των δικών τους παραγωγών (Waycott et al., 2013). Η έλλειψη της φωνής των ηλικιωμένων στους ψηφιακούς χώρους ενισχύεται συχνά από τους τρόπους με τους οποίους οι ηλικιωμένοι συχνά παραποιούνται στο διάλογο των κυρίαρχων μέσων ενημέρωσης (Ayalon et al., 2021). Πράγματι, ο ηλικιακός προσανατολισμός, ή η διάκριση των ανθρώπων με βάση τη χρονολογική τους ηλικία, έχει γίνει ένα καθιερωμένο χαρακτηριστικό των ψηφιακών πλατφορμών, το οποίο μπορεί να περιλαμβάνει σχεδιαστικούς ή αλγοριθμικούς μηχανισμούς που στρατηγικά υποβαθμίζουν, αγνοούν ή αποκλείουν τους ηλικιωμένους (Rosales & Fernández-Ardèvol, 2020).

Μέθοδοι

Χρησιμοποιώντας συμμετοχική έρευνα δράσης κατά τη διάρκεια τεσσάρων ετών, συνεργαστήκαμε με ηλικιωμένους στο Ηνωμένο Βασίλειο που δημιουργούν τις δικές τους ραδιοφωνικές εκπομπές. Η παρουσίαση ανέδειξε συγκεκριμένα τη δημιουργία ενός Φεστιβάλ Ραδιοφώνου ως μια μοναδική και καθηλωτική μεθοδολογία που παρείχε μια πλατφόρμα για τους ηλικιωμένους δημιουργούς ραδιοφώνου στο Ηνωμένο Βασίλειο να συνδεθούν μεταξύ τους. Οι συμμετέχοντες που ήταν παρόντες στο Φεστιβάλ Ραδιοφώνου ήταν ηλικιωμένοι δημιουργοί ήχου και ραδιοφώνου, ραδιοφωνικοί σταθμοί που συμπεριλαμβάνουν την ηλικία, οργανισμοί του τρίτου τομέα που ασχολούνται με θέματα γήρανσης και ερευνητές από τους τομείς του κοινοτικού ραδιοφώνου και της γήρανσης. Το Φεστιβάλ Ραδιοφώνου αντιπροσωπεύει ένα είδος μεθοδολογικού bricolage, κατά το οποίο τα δεδομένα συλλέχθηκαν με οργανικούς τρόπους για τη δημιουργία ενός συνόλου

δεδομένων που υποστηρίζει τη βαθύτερη κατανόηση των εμπειριών των ηλικιωμένων δημιουργών περιεχομένου. Ένας θεμελιώδης στόχος του μεθοδολογικού bricolage είναι η αναζήτηση της κατανόησης και όχι η απαίτηση για ευρέως γενικεύσιμα δεδομένα (Holstein & Minkler, 2007). Η αξιοποίηση πλαισιωμένων μεθόδων και η ανάληψη μεθοδολογικών κινδύνων στο πλαίσιο αυτής της προσέγγισης μπορεί να υποστηρίξει την κοινωνική αλλαγή (Holstein & Minkler, 2007), η οποία αποτέλεσε αναπόσπαστο στόχο του Φεστιβάλ Ραδιοφώνου. Κατά τη διάρκεια των δύο ημερών, ασχοληθήκαμε με ποικίλες δραστηριότητες, όπως ζωντανές εκπομπές που συνέβαλαν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, συζητήσεις για να κατανοήσουμε τη σημασία της δημιουργίας περιεχομένου για την επιτυχή συμμετοχή των πολιτών και δημιουργικά εργαστήρια που μας επέτρεψαν να αναπτύξουμε νέες στρατηγικές. Κατά τη διάρκεια των εργαστηρίων και των συζητήσεων, οι συμμετέχοντες εξέφρασαν τη φιλοδοξία να συνδεθούν πιο μόνιμα και να δημιουργήσουν ένα βρετανικό δίκτυο δημιουργών περιεχομένου για ηλικιωμένους και ραδιοφωνικούς σταθμούς χωρίς αποκλεισμούς ηλικίας, στόχος των οποίων είναι να αμφισβητήσουν τις ηλικιακές αφηγήσεις στα κυρίαρχα μέσα ενημέρωσης, παρέχοντας περιεχόμενο που βασίζεται στην ομιλία και έχει δημιουργηθεί από ηλικιωμένους.

Η ιδέα της δημιουργίας ενός μακροχρόνιου δικτύου αναπτύχθηκε περαιτέρω κατά τη διάρκεια του επόμενου έτους. Σε συνεργασία, οι συμμετέχοντες εργάστηκαν για τη δημιουργία του Συνεταιρισμού Ήχου και Ραδιοφώνου για τη Μεταγενέστερη Ζωή (laterlifeaudioandradio.org) με βάση μια συνεταιριστική δομή διακυβέρνησης. Οι στόχοι του Συνεταιρισμού είναι οι εξής:

-Πρώτωση θετικών απόψεων και αμφισβήτηση αρνητικών απόψεων για την ηλικία και τη γήρανση με την παροχή ηχητικού και ραδιοφωνικού περιεχομένου που βασίζεται σε συζητήσεις και έχει δημιουργηθεί από διαφορετικές ομάδες ηλικιωμένων.

-Ενίσχυση της προβολής του περιεχομένου που δημιουργείται από ηλικιωμένους στα μέσα ενημέρωσης και ενθάρρυνση της επέκτασης των ραδιοφωνικών προγραμμάτων που σχετίζονται με τη γήρανση και τις σχέσεις μεταξύ των γενεών.

-Ενεργοποίηση των ενηλίκων μεγαλύτερης ηλικίας σε ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές, διευκόλυνση της ανάπτυξης δεξιοτήτων και δημιουργία κοινοτήτων, επιτρέποντας τη συζήτηση ενός ευρέος φάσματος θεμάτων.

Συνολικά, η συγκέντρωση των παλαιότερων δημιουργών περιεχομένου του κοινοτικού ραδιοφώνου στο Φεστιβάλ Ραδιοφώνου οδήγησε στη δημιουργία μιας μεγαλύτερης και πιο βιώσιμης κοινότητας με τη μορφή μιας συνεταιριστικής οργάνωσης. Η πορεία προς τον συνεταιρισμό χαρακτηρίστηκε από μια σειρά συμμετοχικών κύκλων έρευνας δράσης, ξεκινώντας από ένα Φεστιβάλ Ραδιοφώνου για ηλικιωμένους και καταλήγοντας σε μια μορφή οργάνωσης που είναι σε θέση να υποστηρίξει με επιτυχία την ενίσχυση της ψηφιακής ιδιότητας του πολίτη των ηλικιωμένων στις ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές. Το έργο αντιπροσωπεύει μια καινοτόμο προσέγγιση, κατά την οποία ο ρόλος του ερευνητή συμμετοχικής δράσης ήταν να διευκολύνει τη δημιουργία μιας κοινότητας, η οποία πλέον

καθοδηγείται από τους ίδιους τους ηλικιωμένους. Η απόδοση σημασίας στην ενίσχυση της κοινότητας μέσω της συμμετοχικής έρευνας δράσης για την τεχνολογία μπορεί να υποστηρίξει τη βιωσιμότητα των ερευνητικών έργων μετά το τέλος της περιόδου χρηματοδότησης.

Βιβλιογραφία

Ayalon, L., Chasteen, A., Diehl, M., Levy, B., Neupert, S.D., Rothermund, K., Tesch-Römer, C. & Wahl, H.W. (2021) Aging in Times of the COVID-19 Pandemic: Avoiding Ageism and Fostering Intergenerational Solidarity. *The journals of Gerontology: Series B.* 76 (2), 1-4.

Holstein, M.B. & Minkler, M. (2007) Κριτική γεροντολογία: Σκέψεις για τον 21ο αιώνα. Κριτικές προοπτικές για τη γήρανση των κοινωνιών. 13-26.

Kindon, S., Pain, R. & Kesby, M. (2007) Participatory action research approaches and methods: Συνδέοντας τους ανθρώπους, τη συμμετοχή και τον τόπο. Vol. 22. Routledge.

Reuter, A. & Scharf, T. (2023) "The Later Life Audio and Radio Cooperative: Creating sustainable communities from participatory action research", στο Anna Urbaniak & Anna Wanka (eds.) *Routledge International Handbook of Participatory Approaches in Ageing Research.* [Online]. σελ. 262-272.

Rosales, A. & Fernández-Ardèvol, M. (2020) Ageism in the era of digital platforms. *Σύγκλιση: The International Journal of Research into New Media Technologies.* 26 (5-6), 1074-1087.

Waycott, J., Vetere, F., Pedell, S., Kulik, L., Ozanne, E., Gruner, A. & Downs, J. (2013) Older adults as digital content producers. Πρακτικά του συνεδρίου SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems - CHI '13. 39-48.

Alexander Bajwa Kucharski, M.A. Ινστιτούτο Εργασίας και Τεχνολογίας, Γερμανία

Συμμετοχικός σχεδιασμός στη γεροντοτεχνολογία: Συστηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση: Βασικά ευρήματα και προβληματισμοί

Ιστορικό

Τα στοιχεία των τεχνολογιών ή των ψηφιακών υπηρεσιών για την υποστήριξη των ηλικιωμένων και των διαδικασιών γήρανσης έχουν ερευνηθεί εδώ και πολύ καιρό (π.χ. Gutman/Sixsmith, 2013). Ταυτόχρονα, έχει αναγνωριστεί, ότι οι περισσότερες τεχνολογίες που σχεδιάστηκαν για τέτοιους σκοπούς δεν ήταν επιτυχείς στον κόσμο της ζωής των ηλικιωμένων, καθώς έφτασαν μόνο σε "περιορισμένη αποδοχή [και] υψηλά ποσοστά εγκατάλειψης" (Greenhalgh et al., 2016:2). Οι εξηγήσεις για αυτό το εύρημα είναι ποικίλες. Ωστόσο, αρκετές μελέτες καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι υπάρχει έλλειψη ευαισθητοποίησης ή/και ενδιαφέροντος των ηλικιωμένων απέναντι σε αυτές τις τεχνολογίες, γεγονός που με τη σειρά του μπορεί να οδηγήσει σε έλλειψη αποδοχής και χρήσης

(Lee/Coughlin, 2015). Έτσι, για να ξεπεραστεί η μη αποδοχή και η μη χρήση, υποστηρίχθηκε ότι οι συσκευές πρέπει να εστιάζουν περισσότερο στα χαρακτηριστικά των ηλικιωμένων χρηστών, τις ανάγκες και τις προτιμήσεις τους (Künemund, 2015). Οι συμμετοχικές προσεγγίσεις, οι οποίες εμπλέκουν τους ηλικιωμένους χρήστες στη διαδικασία ανάπτυξης των τεχνολογιών, θεωρήθηκαν ως ένας πολλά υποσχόμενος τρόπος για να επιτευχθεί αυτό. Στο πλαίσιο αυτό, είχε κερδίσει δημοτικότητα η προσέγγιση του συμμετοχικού σχεδιασμού (PD), η οποία ιδανικά εμπλέκει τους δυνητικούς χρήστες ως "ειδικούς του κόσμου της ζωής τους" (Beimborn et al., 2016) σε πρακτικές σχεδιασμού μαζί με σχεδιαστές και ερευνητές ως πλήρεις εταίρους καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας καινοτομίας (Spinuzzi, 2005). Παρόλα αυτά, οι επικριτές υποστήριξαν ότι η υλοποίηση των προσεγγίσεων ΠΔ με ηλικιωμένους δεν έχει γίνει σωστά (Östlund et al., 2015; Beimborn et al., 2016). Για να δουν πώς η ΦΔ εφαρμόζεται και οργανώνεται στην πράξη, ο εισηγητής και ο συνάδελφός του, πραγματοποίησαν μια βιβλιογραφική ανασκόπηση, η οποία δημοσιεύτηκε το 2018 (Merkel/Kucharski, 2018). Ο κύριος στόχος αυτής της συμβολής στο συνέδριο ήταν να παρουσιάσει κρίσιμα βασικά ευρήματα αυτής της ανασκόπησης και να τα συνδέσει με νεότερες εργασίες και μελλοντικές εργασίες των ομάδων εργασίας του PAAR-net.

Μέθοδοι

Η συστηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση κάλυψε διάφορες βάσεις δεδομένων (APA Search, GeroLit, PubMed και Web of Science). Η στρατηγική αναζήτησης βασίστηκε σε τρία στοιχεία: (1) συμμετοχικές μέθοδοι και προσεγγίσεις με (2) ηλικιωμένους με στόχο την ανάπτυξη (3) τεχνολογικών συσκευών, λογισμικού και σκληρού λογισμικού για ηλικιωμένους.

Αποτελέσματα

Η στρατηγική αναζήτησης αποκάλυψε συνολικά 557 δημοσιεύσεις. Εξετάσαμε 65 δημοσιεύσεις πλήρους κειμένου, εκ των οποίων οι 26 συμπεριλήφθηκαν στην τελική ανάλυση. Σύμφωνα με τις τεχνολογίες, οι δημοσιεύσεις που εξετάστηκαν μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε τρεις ομάδες: Μελέτες που (1) χρησιμοποιούν ήδη υπάρχουσα τεχνολογία με στόχο την εξεύρεση νέων τρόπων χρήσης- (2) στοχεύουν στη δημιουργία νέων συσκευών- (3) δοκιμάζουν ή/και τροποποιούν πρωτότυπα. Διαπιστώσαμε ότι η ΦΔ χρησιμοποιείται με ποικίλους τρόπους στο διεπιστημονικό πεδίο της γεροντοτεχνολογίας. Τρία ευρήματα μπορούν να συνοψιστούν ως τα πιο κρίσιμα της ανασκόπησης. Οι περισσότερες μελέτες ενσωμάτωσαν τους (μελλοντικούς) χρήστες μόνο σε μεμονωμένες φάσεις της διαδικασίας καινοτομίας (π.χ. παραγωγή ιδεών σε πρώιμες εργασίες σχεδιασμού ή ανατροφοδότηση χρηστών σε δοκιμές (προ-τύπων)) σε ποιοτικές μελέτες με μικρά μεγέθη δείγματος, συχνά χωρίς σαφώς αποκαλυπτικές στρατηγικές δειγματοληψίας, χρησιμοποιώντας μεμονωμένες μεθόδους πιο "παραδοσιακής έρευνας" (π.χ. συνεντεύξεις, ομάδες εστίασης, εργαστήρια). Επιπλέον, καμία από τις μελέτες δεν ανέφερε την αξιολόγηση της διαδικασίας, δηλαδή την παροχή αποδείξεων για την υψηλότερη αποδοχή των τεχνολογιών λόγω των συμμετοχικών προσεγγίσεων, καθώς και την αποτύπωση των

εμπειριών των ηλικιωμένων συμμετεχόντων όσον αφορά τη συμμετοχή τους καθώς και τα αποτελέσματα. Τέλος, διαπιστώσαμε ότι ως επί το πλείστον δεν περιγραφόταν αν οι ηλικιωμένοι είχαν ή όχι το δικαίωμα να επηρεάζουν ενεργά κρίσιμες αποφάσεις. Με βάση αυτά τα ευρήματα καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι υπάρχει έλλειψη ολοκληρωμένων στρατηγικών καθώς και μια γενική αναντιστοιχία μεταξύ των κανονιστικών προϋποθέσεων των συμμετοχικών προσεγγίσεων και των πρακτικών εφαρμογών στις πρακτικές σχεδιασμού για τις γεροντοτεχνολογίες, καθώς οι ερευνητικές προσεγγίσεις που εντοπίστηκαν δεν ήταν ως επί το πλείστον διαφανείς ως προς τους λόγους που οδήγησαν σε επιλεγμένους σχεδιασμούς μελέτης. Συνιστούμε στους ερευνητές και τους σχεδιαστές να αναρωτηθούν γιατί πρέπει να συμπεριληφθούν συμμετοχικές προσεγγίσεις, σε ποιους θα απευθυνθούν ως κοινό, πώς θα συμμετέχουν οι (μελλοντικοί) χρήστες και πότε θα συμμετέχουν. Ο προβληματισμός αυτών των ερωτημάτων θα μπορούσε να αποφύγει τη χρήση της ΦΔ ως συμβολισμού, να αποφύγει μεροληπτικά δείγματα και να παράσχει πληροφορίες σχετικά με τις εμπειρίες των ηλικιωμένων ενηλίκων καθώς και τα αποτελέσματα των διαδικασιών και μεθόδων ΦΔ.

Σκέψεις και προοπτικές

Η αναφερόμενη μελέτη ήταν μια πρώιμη απόπειρα κριτικού προβληματισμού της έρευνας με ηλικιωμένους συνδημιουργούς και προσπάθησε να διατυπώσει κριτήρια για συμμετοχικές προσεγγίσεις στο σχεδιασμό τεχνολογιών. Έκτοτε, έχουν γίνει περισσότερες προσπάθειες που επικεντρώνονται σε διαφορετικές πτυχές καθώς και προτάσεις για πιο λεπτομερή κριτήρια για συμμετοχικές προσεγγίσεις (π.χ. Fischer et al., 2020- Grigorovich et al., 2022). Παρόλα αυτά, καθώς οι συμμετοχικές προσεγγίσεις είναι ένα πεδίο που αμφισβητείται από πολλούς κλάδους και εφαρμόζεται για διαφορετικούς σκοπούς στη γήρανση και την τεχνολογία, υπάρχει ανάγκη να συνθέσουμε τη γνώση και να διαμορφώσουμε ένα πλαίσιο για την έρευνα τεχνολογίας και καινοτομίας με τη συμμετοχή ηλικιωμένων συνδημιουργών.

Βιβλιογραφία

Gutman, G. M., & Sixsmith, A. J. (2013). Τεχνολογίες για ενεργό γήρανση. Διεθνείς προοπτικές για τη γήρανση (τόμος 9). Νέα Υόρκη: Springer.

Greenhalgh, T., Shaw, S., Wherton, J., Hughes, G., Lynch, J., A'Court, C., Stones, R. (2016). SCALS: A fourth-generation study of assisted living technologies in their organisational, social, political and policy context. *BMJ Open*, 6, e010208. doi:10.1136/bmjopen-2015-010208

Künemund, H. (2015). Chancen und Herausforderungen assistiver Technik: Nutzerbedarfe und Technikakzeptanz im Alter [Ευκαιρίες και προκλήσεις της υποστηρικτικής τεχνολογίας: Ανάγκες χρηστών και αποδοχή της τεχνολογίας στην τρίτη ηλικία]. *Zeitschrift für Technikfolgenabschätzung in Theorie und Praxis*, 24, 28-35.

Lee, C., & Coughlin, J. F. (2015). Προοπτική: Η υιοθέτηση της τεχνολογίας από τους ηλικιωμένους: Ολοκληρωμένη προσέγγιση για τον προσδιορισμό των καθοριστικών

παραγόντων και των εμποδίων. *Journal of Product Innovation Management*, 32, 747-759. doi:10.1111/jpim.12176

Beimborn, M., Kadi, S., Köberer, N., Mühleck, M., & Spindler, M. (2016). Εστιάζοντας στον άνθρωπο: Διεπιστημονικοί προβληματισμοί για τη γήρανση και την τεχνολογία. Στο E. Domínguez-Rué & L. Nierling (επιμ.), *Επιστημονικές σπουδές: Τόμος 9. Γήρανση και τεχνολογία: Προοπτικές από τις κοινωνικές επιστήμες* (σσ. 311-333). Bielefeld: Transcript.

Spinuzzi, C. (2005). Η μεθοδολογία του συμμετοχικού σχεδιασμού. *Technical Communication*, 52, 163-174.

Östlund, B., Olander, E., Jonsson, O., & Frennert, S. (2015). Σχεδιασμός εμπνευσμένος από το STS για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της σύγχρονης γήρανσης. Η τεχνολογία πρόνοιας ως εργαλείο για την προώθηση καινοτομιών με γνώμονα τον χρήστη ή άλλος ένας τρόπος για να κρατηθούν οι ηλικιωμένοι χρήστες όμηροι; *Technological Forecasting and Social Change*, 93, 82-90. doi:10.1016/j.tech-fore.2014.04.012

Merkel, S. & Kucharski, A. (2018): Κάρσκis: Participatory Design in Gerontechnology (Συμμετοχικός σχεδιασμός στη γεροντοτεχνολογία): A Systematic Literature Review: A Systematic Literature Review: A Systematic Literature Review. *The Gerontologist*, 59,1, e16-e25. doi:10.1093/geront/gny034.

Fischer, B., Peine, A. & Östlund, B. (2020): Η σημασία της συμμετοχής των χρηστών: A Systematic Review of Involving Older Users in Technology Design. *The Gerontologist*, 60,7, e513-e523. doi: 10.1093/geront/gnz163.

Grigorovich, A., Kontos, P., Jenkins, A. & Kirkland, S. (2022): Moving Toward the Promise of Participatory Engagement of Older Adults in Gerontechnology. *The Gerontologist*, 62,3, 324-331. doi: 10.1093/geront/gnab026.

Ομάδα εργασίας 4

WG 4

Synthesis and Quality
Criteria

Η Ομάδα Εργασίας 4 είναι αφοσιωμένη στην τήρηση των δεοντολογικών προτύπων και στη διασφάλιση της ουσιαστικής συμμετοχής των στερημένων, ευάλωτων ή περιθωριοποιημένων ηλικιωμένων ενηλίκων στην έρευνα και στις διαδικασίες χάραξης πολιτικής. Η Ομάδα Εργασίας 4 θεσπίζει δεοντολογικές κατευθυντήριες γραμμές και κριτήρια ποιότητας που προωθούν τη χωρίς αποκλεισμούς και ουσιαστική συμμετοχή των ηλικιωμένων ενηλίκων στην έρευνα και τη χάραξη πολιτικής. Οι Carlo Fabian & Annette Bielfield ηγούνται αυτής της ομάδας και οργάνωσαν τη σύνοδο της WG4 στην Κρακοβία. Κατά τη διάρκεια αυτής της συνόδου οι ακόλουθοι εισηγητές πραγματοποίησαν τις

παρουσιάσεις τους: Sandra Staudacher και John Andersen.

**Sandra Staudacher, PhD, MA, Institut für Pflegewissenschaft,
Βασιλεία, Ελβετία**

Ορισμένοι προβληματισμοί σχετικά με το σημερινό επίπεδο συμμετοχής των ηλικιωμένων στη συμμετοχική έρευνα

Κύριος ερευνητικός στόχος: Ο πρώτος στόχος αυτής της συνεισφοράς είναι να προβληματιστούμε σχετικά με το κατά πόσο οι ηλικιωμένοι εμπλέκονται στη συμμετοχική έρευνα και τι είδους θεμελιώδεις βάσεις πρέπει να γνωρίζουμε για να μπορούν οι ηλικιωμένοι να έχουν πραγματικά επιρροή. Αυτό οδηγεί στον δεύτερο στόχο, ο οποίος είναι να αναλύσουμε τι είδους μεθοδολογική προσέγγιση θα μπορούσε να υποστηρίξει τη συμμετοχική έρευνα με ηλικιωμένους.

Μέθοδοι

Οι προβληματισμοί βασίζονται σε μια μη δομημένη βιβλιογραφική ανασκόπηση που οδηγεί σε μια αφηγηματική ανασκόπηση, η οποία επιτρέπει τη συλλογή σχετικών πληροφοριών που σχετίζονται με τη συμμετοχική έρευνα "που παρέχει τόσο το πλαίσιο όσο και την ουσία στη συνολική επιχειρηματολογία των συγγραφέων" (Kastner et al., 2012, σ. 4). Η βιβλιογραφική ανασκόπηση και οι προβληματισμοί απεικονίζονται με παραδείγματα από το χρηματοδοτούμενο από το Ελβετικό Εθνικό Ίδρυμα Επιστημών (SNSF) ερευνητικό πρόγραμμα

"Ποιος έχει λόγο στα γηροκομεία; An Ethnography on PartIcipation of people living in long-term rEsidenceTial caRE (EPICENTRE)".

Ευρήματα

Σύμφωνα με τον χάρτη πορείας του ΟΗΕ για την ανάκτηση της COVID-19, υπάρχει κενό γνώσης όσον αφορά το σχεδιασμό και την αποτελεσματικότητα των μηχανισμών που προωθούν την ουσιαστική συμμετοχή των περιθωριοποιημένων πληθυσμών στις δραστηριότητες λήψης αποφάσεων (United Nations, 2020). Για να αναλύσουμε σε ποιο βαθμό οι ηλικιωμένοι εμπλέκονται στη συμμετοχική έρευνα, πρέπει να κατανοήσουμε καλύτερα τι σημαίνει συμμετοχή. Η συμμετοχή έχει μεγάλο εύρος εννοιών. Υποστηρίζω ότι πρέπει να κάνουμε χρήση των εννοιών της συμμετοχής. Μπορούμε να διακρίνουμε δύο κύριες κατευθύνσεις της συμμετοχής, ως "συμμετοχή", με την έννοια της παρουσίας και ως "συμμετοχή", η οποία συνεπάγεται ότι οι συμμετέχοντες έχουν τη δυνατότητα να έχουν πραγματική επιρροή (Simonska & Jensen, 2009). Αυτό υπερβαίνει τη "συμμετοχή με υποκατάσταση", κατά την οποία οι άνθρωποι εκπροσωπούνται καθαρά από άλλους (Shivji, 2004). Ήδη από το 1969 η Arnstein δημοσίευσε την ιδέα της για μια σκάλα τριών ιδανικών τύπων συμμετοχής, δηλαδή: δύναμη των πολιτών, συμβολισμός και μη συμμετοχή. Η εξουσία των πολιτών στην κορυφή της σκάλας περιλαμβάνει τον έλεγχο των πολιτών, την εκχωρημένη εξουσία και τη σύμπραξη. Στη μέση της σκάλας βρίσκεται ο συμβολισμός στον οποίο περιλαμβάνει τη διαβούλευση, την ενημέρωση και την τοποθέτηση. Η διαβούλευση χρησιμοποιείται ευρέως ως μέσο νομιμοποίησης των ήδη ληφθεισών αποφάσεων, χρησιμοποιώντας ένα ελάχιστο ποσοστό συμμετοχής μόνο και μόνο για να προσδώσει στη διαδικασία ηθικό κύρος. Στο κάτω μέρος βρίσκεται η μη συμμετοχή στην οποία τοποθετείται η θεραπεία και η χειραγώγηση (Arnstein, 1969). Αυτή η σκάλα εξακολουθεί να βρίσκεται στον πυρήνα των πιο πρόσφατα επεξεργασμένων πλαισίων της συμμετοχής (Cornwall, 2008- Morgan & Lifshay, 2012- Popay et al., 1998- Rowe & Frewer, 2005). Ωστόσο, στη βιβλιογραφία δίνεται σχετικά λίγη προσοχή στο διαρθρωτικό πλαίσιο, όπως οι κοινωνικοπολιτισμικές, πολιτικές, νομικές ή οικονομικές πτυχές, όταν αναλύεται η συμμετοχή ατόμων ή ομάδων στην κοινωνία, η οποία, όπως υποστηρίζω, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη για να κατανοηθεί η συμμετοχή ως ενσωματωμένη σε ένα ευρύτερο σύστημα. Η κατανόηση του διαρθρωτικού πλαισίου των ηλικιωμένων είναι ζωτικής σημασίας, καθώς η μετατροπή της φωνής σε επιρροή απαιτεί κάτι περισσότερο από απλούς αποτελεσματικούς τρόπους καταγραφής των όσων οι άνθρωποι θέλουν να πουν- περιλαμβάνει προσπάθειες "από πάνω" και "από κάτω" (Gaventa and Robinson, 1998).

Έχοντας κατά νου αυτές τις διαφορετικές αποχρώσεις της συμμετοχής, προτείνω να θέσουμε τα ακόλουθα βασικά ερωτήματα που αναλύουν σε ποιο βαθμό οι ηλικιωμένοι συμμετέχουν στην έρευνα: Πρώτον, ποιο είναι το κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό ή πολιτισμικό πλαίσιο που διαμορφώνει τη συμμετοχή των ηλικιωμένων; Δεύτερον, πόσο ουσιαστική είναι η συμμετοχή τους και γιατί συμμετέχουν; Τρίτον, σε ποιο(-α) στάδιο(-α) της έρευνας και με

ποια μέσα συμμετέχουν; Και τέταρτον, ποιος συμμετέχει και υπάρχει ποικιλότητα και δίκαιη συμπερίληψη περιθωριοποιημένων ομάδων;

Αναλύοντας ποια μεθοδολογική προσέγγιση θα μπορούσε να υποστηρίξει τη συμμετοχική έρευνα με ηλικιωμένους, καταλήγω στο συμπέρασμα ότι η συμμετοχική έρευνα, η οποία στοχεύει πραγματικά στην ανάληψη των ζητημάτων που θέτουν οι ηλικιωμένοι, χρειάζεται καταρχάς μια μακροπρόθεσμη ερευνητική προοπτική, η οποία επιτρέπει την αντιμετώπιση ζητημάτων που ανέκυψαν από τον πληθυσμό-στόχο σε προηγούμενες έρευνες. Δεύτερον, η συμμετοχική έρευνα χρειάζεται μια προσαρμοστική ερευνητική προσέγγιση και, συνεπώς, ένα ερευνητικό σχέδιο, το οποίο να αφήνει περιθώρια ευέλικτης προσαρμογής στις κατευθύνσεις που προκύπτουν από τους συμμετέχοντες στην έρευνα. Αυτό συνεπάγεται ότι πρέπει να ξεκινάμε θεματικά αρκετά ευρέως, ώστε να είναι δυνατή η στοχευμένη εστίαση αργότερα στην ερευνητική διαδικασία. Τρίτον, η μεθοδολογική προσέγγιση πρέπει να εξετάζει προσεκτικά την ποικιλομορφία (π.χ. διαφορετικά προβλήματα υγείας, αναπηρία, φύλο, κοινωνικοοικονομικό και μεταναστευτικό υπόβαθρο κ.λπ.) και τις διατομεακές πτυχές (π.χ. τυφλή, ηλικιωμένη γυναίκα, που δεν μιλάει την τοπική γλώσσα) που προκύπτουν για να διασφαλιστεί η ισότητα μεταξύ των διαφορετικών ηλικιωμένων. Ισότητα είναι η "απουσία άδικων, αποφεύξιμων ή διορθώσιμων διαφορών μεταξύ ομάδων ανθρώπων, είτε οι ομάδες αυτές ορίζονται κοινωνικά, οικονομικά, δημογραφικά ή γεωγραφικά είτε με βάση άλλες διαστάσεις ανισότητας" (Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, 2022). Τέταρτον, ως ερευνητές, θα πρέπει να διασφαλίζουμε και να προωθούμε τη συμμετοχή των ηλικιωμένων ενηλίκων ή/και την εκπροσώπησή τους μέσω της συμμετοχής των πιο κοντινών τους προσώπων, αλλά έχοντας επίγνωση των συμφερόντων όλων των εμπλεκόμενων ατόμων/ομάδων. Πέμπτον, η μεθοδολογική προσέγγιση πρέπει να λαμβάνει υπόψη της το κοινωνικό επίπεδο και να διερωτάται ποιες είναι οι συζητήσεις γύρω από αυτό και ποιες νομικές, οικονομικές, πολιτικές, πολιτιστικές πτυχές πρέπει να ληφθούν υπόψη.

Μια πολλά υποσχόμενη μεθοδολογική προσέγγιση, η οποία επιτρέπει την εστίαση σε όλα αυτά τα στοιχεία, είναι η εθνογραφία (Silverman, 2017). Η εθνογραφία, η οποία προέρχεται από την Κοινωνική Ανθρωπολογία, αναφέρεται τόσο στις μεθόδους της συμμετοχικής παρατήρησης όσο και στο προϊόν της εθνογραφικής μελέτης, τη γραπτή έκθεση. Από τα τέλη της δεκαετίας του 1980 οι ανθρωπολόγοι που διεξάγουν εθνογραφίες επεξεργάστηκαν μια συζήτηση σχετικά με την ("κρίση της") αναπαράστασης, τη συνερευνα κ.λπ. Μια σε βάθος μελέτη παρατήρησης (εθνογραφική μελέτη) αποσκοπεί στην παραγωγή μιας έκθεσης για ένα κοινωνικό περιβάλλον που να αποδίδει δικαιοσύνη στις προοπτικές των συμμετεχόντων. Μια εμπειριστατωμένη και λεπτομερής περιγραφή, ακόμη και αν είναι ενδιαφέρουσα από μόνη της, δεν αρκεί- η "εσωτερική" περιγραφή πρέπει να είναι επίσης μια θεωρητική περιγραφή (thick description). Η "εσωτερική" άποψη πρέπει να συνδυάζεται με την "εξωτερική" άποψη, η οποία προσφέρει μια αναλυτική προσέγγιση της κοινωνικής ζωής. Μέσω της συνεχούς ενσυναισθητικής αλληλεπίδρασης μεταξύ των ηλικιωμένων ενηλίκων και του "πεδίου" με τους ερευνητές, οι άνθρωποι θα πρέπει να είναι σε θέση να επηρεάσουν την έρευνα.

Εν κατακλείδι, οι προβληματισμοί που παρουσιάστηκαν καταδεικνύουν τη θεμελιώδη ανάγκη αποσαφήνισης του είδους και της ποιότητας της συμμετοχής των ηλικιωμένων ενηλίκων που (συνήθως εμμέσως) εννοούμε με τις προσεγγίσεις συμμετοχικής έρευνας και τι επιπτώσεις έχει η τελευταία για τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να την αντιμετωπίσουμε μεθοδολογικά.

Βιβλιογραφία

Arnstein, S. R. (1969, 1969/07/01). A Ladder Of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216-224. <https://doi.org/10.1080/01944366908977225>

Cornwall, A. (2008, 2008). Ξεπακετάρισμα της "συμμετοχής": μοντέλα, έννοιες και πρακτικές. *Community Development Journal*, 43(3), 269-283.

Kastner, M., Tricco, A. C., Soobiah, C., Lillie, E., Perrier, L., Horsley, T., Welch, V., Cogo, E., Antony, J., & Straus, S. E. (2012). Ποια είναι η καταλληλότερη μέθοδος σύνθεσης γνώσεων για τη διεξαγωγή μιας ανασκόπησης; Πρωτόκολλο για μια ανασκόπηση εμβέλειας. *BMC Medical Research Methodology*, 12(114). <https://doi.org/https://doi.org/10.1186/1471-2288-12-114>.

Morgan, M., & Lifshay, J. (2012). Μια σκάλα συμμετοχής της κοινότητας στη δημόσια υγεία. Στο M. Minkler (επιμ.), *Community Organizing and Community Building for Health and Welfare* (3η έκδοση, σσ. 437-439). Rutgers University Press.

Popay, J., Williams, G., Thomas, C., & Gatrell, T. (1998, 1998/09/01). Theorising Inequalities in Health: The Place of Lay Knowledge [<https://doi.org/10.1111/1467-9566.00122>]. *Sociology of Health & Illness*, 20(5), 619-644. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/1467-9566.00122>

Rowe, G., & Frewer, L. J. (2005, 2005/04/01). Μια τυπολογία μηχανισμών δημόσιας συμμετοχής. *Science, Technology, & Human Values*, 30(2), 251-290. <https://doi.org/https://doi.org/10.1177/0162243904271724>

Shivji, I. (2004, 2004/08//). Σκέψεις για τις ΜΚΟ στην Τανζανία: τι είμαστε, τι δεν είμαστε και τι θα έπρεπε να είμαστε. *Development in Practice*, 14, 689-695. <https://doi.org/10.1080/0961452042000239832>

Silverman, David. 2017. *Doing Qualitative Research*. Πέμπτη έκδοση. ed. London Thousand Oaks, California: SAGE Publications Ltd.

Ηνωμένα Έθνη. (2020). Οδικός χάρτης έρευνας του ΟΗΕ για την ανάκαμψη COVID-19 - Αξιοποίηση της δύναμης της επιστήμης για ένα πιο δίκαιο, ανθεκτικό και βιώσιμο μέλλον.

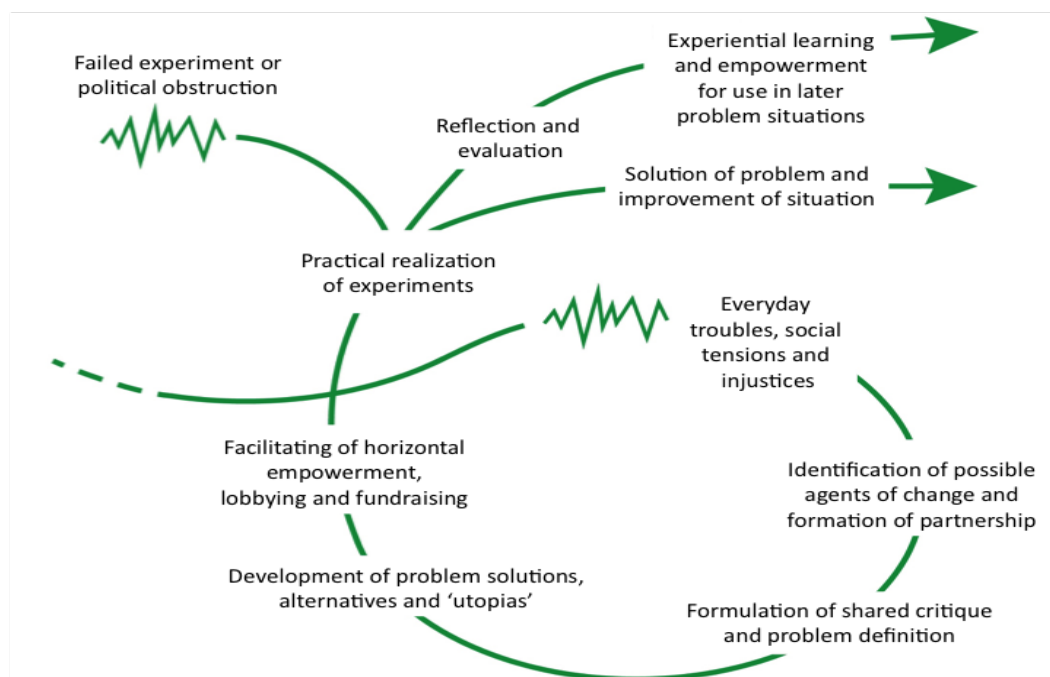
Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, W. (2022). *Health Equity*. https://www.who.int/health-topics/health-equity#tab=tab_2

John Andersen, Τμήμα Ανθρώπων και Τεχνολογίας. Πανεπιστήμιο Roskilde Δανία.

Η υπόσχεση της συμμετοχικής έρευνας δράσης (PAR)

Οι ερευνητές δράσης θεωρούν τους εαυτούς τους ως 1. συμπαραγωγούς της γνώσης με τους κοινωνικούς φορείς που εργάζονται για την κοινωνική δικαιοσύνη και την ενδυνάμωση των πολιτών με βάση μια κοινή δέσμευση για δημοκρατική αλλαγή) 2. Η έρευνα δράσης υπογραμμίζει τη σύνδεση μεταξύ κατανόησης και αλλαγής/μετασχηματισμού του κόσμου. 3. Ως εκ τούτου, η συμμετοχική γνώση γίνεται προϊόν μιας διαδικασίας κατά την οποία οι φορείς έρχονται μαζί για να μοιραστούν εμπειρίες μέσω μιας δυναμικής διαδικασίας δράσης, προβληματισμού και συλλογικής έρευνας - ενώ ταυτόχρονα παράγεται νέα γνώση (Brydon-Miller, 2014)

Η έρευνα δράσης μπορεί να θεωρηθεί ως διευκόλυνση των πειραματικών διαδικασιών μάθησης (στα βήματα του John Dewey), όπως την συνοψίσει έξοχα ο Martin Frandsen, Πανεπιστήμιο Roskilde:

Πηγή: Frandsen and Andersen, 2019

Στο Πανεπιστήμιο του Roskilde εργαστήκαμε με έρευνα δράσης σε οίκους ευγηρίας με στόχο να αλλάξουμε ένα αρνητικό σπιράλ αυξανόμενης απανθρωπιάς στη φροντίδα ηλικιωμένων και να αναπτύξουμε πρακτικές και συλλογικές οραματικές εναλλακτικές λύσεις για τη βελτίωση των ανθρώπινων κοινωνικών σχέσεων τόσο για τους κατοίκους όσο και για τους εργαζόμενους. Το πλαίσιο ήταν ένας αρνητικός λόγος στα δημόσια μέσα ενημέρωσης σχετικά με την παραμέληση στη φροντίδα ηλικιωμένων. Σκάνδαλα που αναφέρθηκαν στα μέσα

ενημέρωσης. Εργαζόμενοι που κατηγορήθηκαν για ανικανότητα και απάνθρωπες πρακτικές φροντίδας.

Οι γενικές εμπειρίες από την έρευνα δράσης και τις συμμετοχικές προσεγγίσεις, - ειδικότερα η έρευνα δράσης στη νοσηλευτική που ασχολείται με τη διευκόλυνση της ενδυνάμωσης των ηλικιωμένων μπορούν να συνοψιστούν

Το πρώτο βήμα είναι η "συλλογικοποίηση" και η τεκμηρίωση της απογοήτευσης και της κριτικής της υπάρχουσας κατάστασης και η διευκόλυνση της μετάβασης από την ατομική και συλλογική αποδυνάμωση στη συλλογική ενδυνάμωση/συλλογική δράση για την αλλαγή.

Το δεύτερο βήμα είναι η διατύπωση και η ανάπτυξη συγκεκριμένων οραμάτων για εναλλακτικές λύσεις - π.χ. κοινωνική ποιότητα στην εργασία φροντίδας των ηλικιωμένων, ενίσχυση της φωνής των ηλικιωμένων πολιτών στη λήψη και διαχείριση πολιτικών και διοικητικών αποφάσεων.

Το τρίτο βήμα είναι η διαπραγμάτευση και η εφαρμογή συγκεκριμένων αλλαγών σε μια συνεχή διαδικασία συλλογικής μάθησης και συνδημιουργίας στις καθημερινές πρακτικές, στο θεσμικό πλαίσιο κ.λπ.

Οι προκλήσεις και τα διλήμματα μπορεί να είναι η διατήρηση της εστίασης στην ενσωμάτωση των αναγκών τόσο των εργαζομένων όσο και των κατοίκων και η ενδυνάμωση των κατοίκων με τη συμμετοχή τους σε όλα τα συμμετοχικά έργα . Μια άλλη πρόκληση στη συμμετοχική έρευνα: μπορεί να είναι ο ρόλος της υπεράσπισης έναντι των φορέων λήψης αποφάσεων, του ευρύτερου κοινού κ.λπ.

Βιβλιογραφία

Andersen Andersen, J., & Bilfeldt, A. (2013). Κοινωνική καινοτομία στη δημόσια φροντίδα ηλικιωμένων: ο ρόλος της έρευνας δράσης. Στο F. Moulart, D. MacCallum, A. Mehmood, & A. Hamdouch (επιμ.): *The International Handbook on Social Innovation : Collective Action, Social Learning and Transdisciplinary Research*. Edward Elgar Publishing.

Andersen, J., & Siim, B. (2004). *Η πολιτική της ένταξης και της ενδυνάμωσης - φύλο, τάξη και ιθαγένεια*. Palgrave

Andersen, J. and Bilfeldt, A. (2016), "Action research in nursing homes", *Action Research*, Vol. 14 No. 1, pp. 19-35, DOI: 10.1177/1476750315569082, Sage

Andersen, J. et.al (2021), "How can urban design and architecture support spatial inclusion for nursing home residents?", στο Walsh et.al *Social Exclusion in Later Life - Interdisciplinary and Policy Perspectives*.

Brydon-Miller, M et.al (2014) *The Sage Encyclopedia of Action Research*, Sage, Λονδίνο, Ηνωμένο Βασίλειο.

Brydon-Miller, M., Greenwood, D. and Maguire, P. (2003), "Why action research?", *Action Research*, τόμος 1, σσ. 9-28.

Brydon-Miller και Ortiz Aragón (2018): Τα 500 καπέλα του ερευνητή δράσης.

Στο Bilfeldt and Andersen et al. Den ufærdige fremtid - Aktionsforskningens potentialer og udfordringer .Open access: <https://vbn.aau.dk/da/publications/den-uf%C3%A6rdige-fremtid-aktionsforskningens-potentialer-og-udfordrin>

Frandsen, Martin Severin and Andersen, John (2019) : Action Research in Planning Education - Experiences from Problem-oriented Project Work at Roskilde University . Στο, M. & Jørgen Bloch-Poulsen, J. (red.): "Η έρευνα για την ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών". Open Access. Aalborg Universitetsforlag. *Journal of Problem Based Learning in Higher Education*, Special Issue on PBL for Sustainability and Sustainable Cities. DOI: <https://doi.org/10.5278/ojs.jpblhe.v7i1.2656>